

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 3 2002 Årg. 66

INNEHÅLL

Redaktionellt. Stefan Hedkvist	89
Inledning till Bibeln – del 3. De historiska böckerna. Stefan Hedkvist	93
Kristi person. Takeshi Nidaira	105
Den goda kampen – förmaningar mot falsk lära i Pastoralbrev (forts.) Egil Edvardsen	119
<i>Frågor och svar: Vad är egentligen fundamentalism?</i> AS	127
<i>Utblick över samtiden:</i> "Det är dags för lagens återkomst". AS	130
Sanning som avslöjande kännemärke. AS	132

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Alvar Svenson.

Redaktionskommitté: Alvar Svenson, Carl Peterson, Stefan Hedkvist och Egil Edvardsen.

Tidskriften utkommer under 2002 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2002 är 150 svenska kronor (stud 90 kr).

Norska prenumeranter betalar norska kr 135 (stud 85 n kr).

Finska prenumeranter betalar 17 Euro (stud 12 Euro).

Postgiro Sverige 152335-6

Bankgiro Norge 7877.08.15400

Sampa Bank Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Carl Peterson, N Stationsgatan 29, S-287 72 Traryd.

E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Redaktionens adress:

Alvar Svenson, Klasgatan 10, S-340 14 Lagan.

E-mail: alvar.svenson@swipnet.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2002

Redaktionellt

Studenterna vid Biblicums prästseminarium har nu påbörjat sina heltidstudier. Den 18 augusti öppnades seminariet i Ljungby med professor David Valleskey (WELS) som gästföreläsare. När detta skrivs undervisar han i evangelisation och pastoralbrev. Deltagarna i denna kurs kommer från olika länder, tre från Sverige, en från Finland, fem från Ukraina och två från Bulgarien. Egentligen startade heltidstudierna redan i slutet av juli. Professor Thomas Nass (WELS) gav då en kurs i hebreiska där studenterna fick läsa Jona bok. Vid denna kurs deltog en student från Finland, en från Sverige och två från Tyskland. Det är fyra studenter som önskar utbilda sig till pastorer vid Biblicum. De kurser som ges är dock öppna för pastorer och pastorsstuderande från de olika medlemskyrkorna i The Confessional Evangelical Lutheran Conference (CELC), därför kan det bli varierande spännvidd i antal och erfarenhet bland deltagarna i de olika kurserna. Vi ser med glad förväntan fram emot vad kommande kurser har att bjuda av internationella kontakter. Den mängd erfarenhet av arbetet i Guds rike i olika länder som på detta sätt framkommer i samtal under kursernas gång ger en ovärderlig dimension åt studierna, likaså studenternas möjlighet att redan från början bli vänner med studenter och pastorer i andra länder. Jag kan knappast föreställa mig att något annat prästseminarium kan erbjuda något liknande.

Hur kan det komma sig att (bara) fyra studenter valt att utbilda sig vid Biblicum? Svaret är komplext men jag vill nämna två aspekter. Det finns många som studerar teologi vid högskolor och seminarier i Norge, Sverige och Finland. Men just nu finns det uppenbarligen bara fyra studenter i Skandinavien som både har viljan att bli församlingsledare och

har fått gåvan att skilja mellan andar. Det finns många som vill bli församlingsledare men som saknar gåvan att skilja mellan andar. De tar därför inte avstånd från de falska läror och den bibelkritik som sprids vid det stora flertalet teologiska högskolor utan låter sig bedras. Det finns också många som har fått gåvan att skilja mellan andar och därför tar sig till vara för falsk lära, men de vill inte bli församlingsledare. Det är bara fyra som både vill bli församlingsledare och därtill har gåvan att pröva läran så att de valt att förbereda sig för den goda uppgiften vid en bibeltrogen institution. Biblicum vill stärka deras önskan att bli församlingsledare, utrusta dem för den goda uppgiften och skärpa deras förmåga att pröva läran.

Räcker det med tre studenter från Sverige och en från Finland för att Guds rena ord ska bli predikat i Skandinavien också i framtiden? Svaret är både ja och nej. Nej, det räcker inte eftersom skörden är så stor. Vi ska fortsätta be att Gud sänder fler arbetare till sin skörd. Den primära målsättningen med prästutbildningen är att män ska bli utrustade att förkunna evangelium, som är en Guds kraft till frälsning. Men svaret på frågan är också ja, det räcker som vittnesbörd mot de ohörsamma på domens dag. Den bild av situationen i vårt land som framträder med endast tre svenska studenter vid ett bibeltroget prästseminarium stämmer väl överens med den bild av de två vittnena som utmålas i Uppenbarelsebokens elfte kapitel. Att endast två vittnen nämns går tillbaka på den bibliska principen att varje domssak ska avgöras efter två eller tre vittnens utsago. De två vittnena som troget förkunnar Guds ord framstår i skarp kontrast till de horder av falska lärare som det talas om i Uppenbarelsebokens nionde kapitel. De falska lärarna förkunnar läror som liknas vid en rök från avgrunden som skymmer Guds ords klara sol och orsakar sådan förtvivlan bland människor att de önskar sig döden. På domens dag ska de dock vara utan ursäkt, både de som bedrar och de som låter sig bedras. Guds ord har blivit förkunnat av några få mitt ibland dem. De två vittnena innebär inte att endast två personer ska förkunna Guds rena ord till tidens slut, lika lite som horderna av falska lärare är exakt tjugotusen gånger tio tusen till antalet. Men kontrasten framstår med all tydlighet i detta bild- och symbolspråk. I förhållande till de falska lärarnas antal är det bara några få som förkunnar Guds rena ord till tidens slut. Men det räcker. Var sak ska avgöras efter två eller tre

vittnens utsago. Liksom Josua orädd stod upp mot en överväldigande majoritet så vill Biblicum också träda upp gentemot det stora flertalet. Vi vill utrusta våra studenter att också göra det. Josua gjorde det inte därför att han jämt skulle vara tvärsöver utan därför att han var trogen Guds ord. Av samma anledning måste vi träda upp till försvar för Guds Ords sanning gentemot de falska läror som förkunnas i vårt land av en överväldigande majoritet. Och samma sunda undervisning som tystar munnen på dem som säger emot är till uppmuntran för andra. Guds ord är ett klart ljus som skänker liv.

Våra studenter har gjort ett gott val. De som gärna vill få en församlingsledares tjänst önskar sig en god uppgift (1 Tim 3:1). Det kanske inte är så vanligt att man önskar sig en god uppgift. Det är nog mycket vanligare att man önskar sig en god inkomst eller en god möjlighet till karriär. Vi ska be att denna önskan att få en god uppgift väcks i fler unga mäns hjärtan. Det är verkligen en god uppgift att förkunna Kristus, och honom som korsfäst, till människors frälsning. Den som får denna önskan är välkommen att när som helst börja förbereda sig för den goda uppgiften vid Biblicum. Utbildningen har en rullande intagning.

Biblicum erbjuder prästutbildningen inte bara därför att vi ser ett behov av bekännelsetrogna förkunnare utan också därför att vi är övertygade om att det är Guds vilja att människor blir undervisade och utrustade för den goda uppgiften. Paulus skriver till Timoteus: ”Det som du har hört av mig inför många vittnen ska du anförtro åt pålitliga människor, som i sin tur ska bli utrustade att undervisa andra” (2 Tim 2:2).

Denna befallning innebär inte att den teologiska undervisningen instiftades först i NT. Josua gick som lärling hos Mose. Den siste domaren, Samuel, verkar ha startat teologiska skolor som sedan var i bruk under Gamla testamentets tid. På Samuels tid blev grupper av profeter organiserade. De profeterade och undervisade folket vid olika tillfällen. Profetskolorna hade ett stort antal profetlärjungar under Elias och Elisás tid. Profetskolan i Gilgal där Elisa undervisade hade omkring hundra studenter och profetskolan i Jeriko kunde sända ut femtio studenter att söka efter Elia. Profetskolorna hade så många studenter trots att tiderna var farliga. Att bli profet på denna tid innebar att förkunna Guds ord under dödshot. Gud sände en mängd profeter till det avfallna Nord-

riket. När drottning Isebel var i färd med att utrota profeterna kunde ändå kung Ahabs överhovmästare gömma hundra av dem. Tillsammans med dem som redan blivit dödade av Isebel kunde alltså antalet profeter i Nordriket räknas i hundratal. Vi kan anta att många av dem blivit utexaminerade vid profetskolorna.

Aposteln Paulus ord till Timoteus är en bekräftelse på att det är Guds vilja att Guds rena ord blir anförtrott åt pålitliga människor som i sin tur ska bli utrustade att undervisa andra. Det gör oss helt frimodiga inför uppgiften att bedriva en prästutbildning. Då vi är övertygade om att det är Guds vilja så vet vi också att Gud ska välsigna uppgiften. Studenterna vid Biblicum kanske inte kommer att få god inkomst eller god möjlighet till karriär men vi vet att de önskar sig en god uppgift. Låt oss hjälpas åt att uppmuntra dem så att de inte förlorar sin önskan. Låt oss också uppmuntra andra att önska sig en god uppgift hellre än mycket annat som av människor betraktas som gott och åtråvärt.

Stefan Hedkvist

De historiska böckerna

av Stefan Hedkvist

Författare

Det finns inga uppgifter i Bibeln om vilka som var författare till de historiska böckerna utom till Ezra och Nehemja. Enligt Jesu ord i Luk 24:44 tillhörde dessa böcker antingen profeterna eller psalmerna.¹ Därför kan vi vara säkra på att dessa böcker skrevs av inspirerade profetiska män under den tid Gud sände profeter till sitt folk. Det framgår också av 1 Krön 29:29; 2 Krön 12:15; 32:32 att det tillhörde profeternas uppgift att nedteckna historiska händelser.

Syfte

De historiska böckerna syftar inte bara till att skildra olika händelser som Abrahams ättlingar fick vara med om utan de har också ett andligt syfte. Böckerna visar hur Gud trofast håller sitt förbund, trots att folket ofta vänder sig ifrån honom. Alla lidanden och nederlag som drabbar folket är en följd av deras synd medan deras räddning är ett verk av Gud ensam. Hosea 13:4-9 säger detta klart ut. De historiska böckerna visar att det är så med många exempel.

Eftersom syftet med de historiska böckerna är att skildra den historia som visar på Guds trofasthet så nämns inte alla händelser som möjligtvis kan intressera en historiker. Det är främst de händelser som visar på Guds nådiga hjälp eller folkets upproriska sinne som finns nedtecknade. Vi får sällan veta hur politiska beslut och andra yttre förhållanden påverkade folket. Däremot visar böckerna med stor tydlighet hur Gud kontrollerar världshistorien för att hans ord och löften skall gå i uppfyllelse. Böckernas gemensamma syfte gör att de har likartad stil och karaktär fast de är skrivna av olika författare i olika tider.

---

¹ GT indelades i tre delar: 1) Torá = de fem Moseböckerna 2) Profeterna 3) Skrifterna, som inleddes av psalmerna och därför i t ex Luk 24:44 kallas för psalmerna.

JOSUA

Josua bok har fått sitt namn av Mose efterträdare som ledde folket in i Kanaans land. Mose nedtecknade folkets historia från fångenskapen i Egypten fram till lägerplatserna öster om Jordan. Josua bok skildrar fortsättningen på den historien. Boken innehåller ”profetisk historia”. Syftet med en sådan historieskrivning är inte att skildra allt som hände folket och som kan vara av intresse för historiker. Boken syftar till att skildra de händelser som uppenbarar Guds gärningar och stärker tron. Josua bok syftar till att visa hur Gud uppfyller det löfte om landet som han först gav Abraham. När vi ser att Gud på detta sätt uppfyller sitt löfte om landet så lär det oss att förtrösta på att Gud skall uppfylla alla sina löften.

Josua skildras i Moseböckerna som en ung befälhavare som satte troheten mot Herren främst. I 2 Mos 17:8-13 skildras hur Josua på Mose befallning väljer ut stridsmän för att kämpa mot amalekiterna. Medan Aron och Hur håller upp Mose armar besestrar Israels folk sina fiender under ledning av den unge befälhavaren Josua. Vi möter honom senare som Mose följeslagare och tjänare vid Sinai berg, och som ständig väktare vid uppenbarelsetältet (2 Mos 24:13; 33:11). Han var en av spjerna som sändes från Kadesh in i Kanaan (4 Mos 13,14). I förtröstan på Guds löften stod han upp emot en överväldigande majoritet utan att rädas hotet att bli stenad. Han ägde den helige Andes gåva och följde Herren helhjärtat (4 Mos 27:18, 32:12). Josua hade både praktiska och andliga gåvor med vilka han tjänade Herren. I förtröstan på Herrens löften fruktade han varken fiender eller döden. Josua bok skildrar honom på samma sätt. Författaren till Josua bok visar att Josua aldrig tröttnade på att lyda Guds bud. Istället uppmanade han Israel att förbli trogna det förbund Gud upprättat med dem.

Författare

Strax före sin död slöt Josua ett förbund med folket och förelade dem lag och rätt i Sikem. Vad som skedde vid detta tillfälle tecknade han själv upp i Guds lagbok (24:26). Däremot kan Josua knappast vara författare till hela Josua bok. I Josua bok nämns några händelser som skedde en tid efter Josuas död, jfr Josua 19:47 och Dom 18, samt Josua 15:13-19

och Dom 1:12. Författaren var någon som var tillsammans med Josua under hela erövringen av Kanaan (Josua 5:1, 6, ”vi”, ”oss”) men som skrev ned dessa händelser en tid efter Josuas död. Josua bok är skriven av ett ögonvittne, troligen någon av folkets äldste.

Tiden för erövringen av Kanaan

Alla forskare förlägger intåget i Kanaans land till sen bronsålder (1550-1200 f. Kr). Däremot tvistar man om erövringen skedde i början eller i slutet av denna period. De som hävdar att erövringen skedde i slutet av denna period (ca 1250 f. Kr.) stöder detta på många arkeologiska fynd som visar att flera städer i Kanaan blivit förstörda vid denna tid. Däremot saknas bevis på någon omfattande förstörelse från 1400-talet. De menar att detta tyder på att krig rådde i landet på 1250-talet. Dessa forskare menar att det var Josua och Israels folk som orsakat denna förstörelse när de erövrade landet. Men vad är detta argument värt? Enligt bibeln så förstörde Josua endast tre städer, Jeriko, Ai och Hasor. Det vanliga tillvägagångssättet vid Josuas erövring var att Israel slog invånarna i städerna men skonade själva byggnaderna och infrastrukturen. Städerna lämnades sedan i stort sett folktomma. En återinflyttning till de tomma städerna verkar ha skett av folk från landsbygden som överlevt massakrerna under de drygt 7 år som hebreerna hade sitt läger vid Gilgal. Om bibelns redogörelse är sann skall det inte finnas så mycket arkeologiska spår av förstörelse från Josuas erövring. Detta finns inte heller från 1400-talet, utom i Hasor som visar spår av en omfattande förstörelse och brand som dateras till ca 1400 f.Kr. Vem har då förstört städer i Kanaan på 1200-talet f. Kr? Ja, i alla fall inte Josua.

De som daterar intåget i Kanaan till 1406 och erövringen under de närmaste åren därefter stöder sig på arkeologiska, astronomiska och bibliska uppgifter. Man har funnit assyriska inskrifter som benämner varje år mellan 893 – 666 f. Kr utifrån namnen på de assyriska statsministrarna. I en sådan uppräknin g nämns en solförmörkelse. Astronomer har beräknat denna förmörkelse till år 763 f. Kr. I en av listorna nämns (avbildas) Israels kung Jehu tillsammans med den assyriske kungen Salmaneser III. Eftersom året för denna händelse är känd från de assyriska inskrifterna kan vi sedan utifrån uppgifterna i bibelns his-

toriska böcker tidsbestämma Israels konungar. I 1 Kon 6:1 nämns att Salomo började bygga templet i sitt fjärde regeringsår och att detta år var det 480:e året efter uttåget från Egypten. Enligt dateringsmetoden som utgår från de assyriska källorna och astronomernas beräkningar av solförmörkelsen började templet byggas år 966 f. Kr. Uttåget från Egypten skedde då 1446 f.Kr. och Josuas erövring av Kanaan började efter 40 års ökenvandring år 1406 f.Kr.

Messianska profetior

Josua 5:13-15. När Josua stod vid Jeriko med Israels här såg han en man med draget svärd. Han presenterade sig som befälhavaren för HERRENS här. Befälhavaren gör anspråk på gudomlig ära genom att befälla Josua att dra av sig skorna på samma sätt som HERREN gjorde när han uppenbarade sig för Mose i den brinnande busken. Av Josua 6:2 framgår att befälhavaren är HERREN (JHWH). HERRENS här är inte den israelitiska hären utan den himmelska hären. När mannen presenterar sig som befälhavaren för HERRENS här använder han samma ord som sedan återfinns i namnet HERREN Sebaot (Härskarornas Gud). Jesus säger tydligt att han är denne befälhavare över den himmelska hären i Matt 26:53. Denna händelse vid Jeriko är på många sätt en förebild till vad som skulle ske genom Kristus. I och med Kristi ankomst är segern given. Han är den som gör slut på djävulens gärningar. Han är den som utkämpar striden för sitt folk. Han är den som för Guds folk in i löftets land.

”De slog invånarna med svärd”

Många tar anstöt av det krig som skildras i Josua bok. Det krig som utkämpas innehåller vad som idag skulle kunna kallas etnisk rensning. En del menar att Josua bok ger uttryck för ett primitivt stadium av moralisk utveckling där man inte nått fram till den kristna etiken. Många har över huvud taget svårt att acceptera att krig är en del av Guds handlande med sitt folk.

Josua och Israels folk hade inte fått Guds befallning att erövra hela världen med svärd. Deras uppgift gällde att erövra ett bestämt landområde (- för att bli en välsignelse för alla folk). De hade inte heller tillåtelse att skaffa sig personlig vinning av kriget (se kap 7). Gud använde Israels

folk som sina tjänare för att uppfylla löftet om landet som han gett till Abraham. På samma gång straffade han, genom dem, de folk som bodde i landet för deras avgudadyrkan. När Gud gav löftet till Abraham, att hans efterkommande skulle få komma tillbaka till landet, hade amore-erna ännu inte fyllt sina synders mått (1 Mos 15:16). I sitt tålmod gav Gud dem tid till omvändelse. Josua bok skildrar uppfyllelsen av Guds löften till Abraham och uppfyllelsen av Guds hot om dom över amore-erna. Guds handlande innebar på en och samma gång frälsning för Guds folk och dom över de ogudaktiga folken.

Josua bok är en fortsättning av berättelsen om Guds nåd och dom som tog sin början i Moseböckerna. Händelserna i Josua bok förebådar också den yttersta dagen som samtidigt kommer med förlossning för Guds folk och dom över de ogudaktiga. Gud låter nu evangeliet predikas i hela världen och i sitt tålmod ger han människorna tid till omvändelse (2 Petr 3:7-9). Men befälhavaren för de himmelska härarna har ett skarp svärd redo att slå de ohörsamma med, Upp 19:11-21. På den dagen folken blir slagna med svärd ska Guds folk få ärva det utlovade himmelska landet (Hebr. 11:16). Det kan vara värt att notera att de blodigaste krigsskildringarna inte återfinns i GT utan i NT (Upp 19), samt att det är Gud, som så högt älskade världen att han utgav sin enfödde Son, som då genom samme sin Son ska döma de ohörsamma. Jesus Kristus, befälhavaren för de himmelska härarna, ska ensam trampa Guds, den Allmäktiges, stränga vredes vinpress.

Innehåll

1. Förberedelser för erövringen av Kanaan, kap 1-5:12.

- Herren uppmuntrar Josua (1:1-9)
- Hela Israel skall delta (1:10-18)
- Rahab och spejarna (kap 2)
- Israels folk går över Jordan (kap 3)
- Minnesstenarna (kap 4)
- Omskärelsen och påskhögtiden i Gilgal (5:1-12)

2. Erövringen av landet, 5:13-12:24

- Jerikos fall (5:13-6:27)
- Akans synd (kap 7)

- Ai förstörs (8:1-29)
- Välsignelsen och förbannelsen uppläses vid de två bergen (8:30-35)
- Gibeoniternas list (kap 9)
- Solen står stilla (10:1-15)
- Fem amoreiska kungar dödas (10:16-28)
- Städerna i söder erövrar (10:29-43)
- Städerna i norr besegrar (11:1-15)
- Segrarna i översikt (11:16-12:24)

3. *Landet fördelas*, kap 13-21.

- Land som ännu inte tagits (13:1-7)
- Fördelning av landet öster om Jordan (13:8-33)
- Fördelning av landet väster om Jordan (kap 14-19)
- Fristäderna (kap 20)
- Leviternas städer (kap 21)

4. *Vittnen mellan Herren och folket*, kap 22-24.

- Altaret vid Jordan (kap 22)
- Josua tar farväl av folkets äldste (kap 23)
- Josuas avskedstal och förbundets förnyelse (24:1-27)
- Begravd i det utlovade landet (24:28-33)

Vittnesbörd från Israels omvärld

Tell El Amarna-breven

1887 fann en egyptisk kvinna lertavlor när hon grävde i ruinerna av Tell El Amarna i Egypten. Hon pulvrerade lertavlorna för att använda som gödning i sitt trädgårdsland. Det var så platsen upptäcktes. Senare hittades över 300 diplomatiska brev mellan Faraon och andra statsledare. Breven kommer från 1400-1350 f. Kr. I ett av breven begär Jerusalems kung egyptisk hjälp eftersom "habiru" närmar sig och hotar staden. Också andra brev visar att "habiru" utgjorde ett hot mot olika städer i Kanaan. "Habiru" kan syfta på Josua och hebréerna. Men det kan lika gärna syfta på rövarband som drog omkring i landet i hebréernas fotspår. Breven visar att Egyptens makt och inflytande var starkt begränsat vid denna tid. Detta kan vi också vänta oss med tanke på vilket nederlag Egyptens armé led i Röda havet.

Biblioteket i Ugarit

1928 hittades i Ras Shamra vid Syriens kust ett helt bibliotek av lertavlor som kommer från tiden 1400-1365 f.Kr. Platsen hette på Josuas tid Ugarit. Lertavlorna är skrivna på ett språk som är nära besläktat med hebreiskan. Lertavlorna ger god inblick i den kananeiska religionen. Vi kan läsa om blodtörstiga gudar och gudinnor, sexuell omoral och rituell prostitution. Josua bok uppenbarar för oss Guds straff över den förskräckliga religion och omoral som praktiserades av kananeerna och amoreerna.

DOMARBOKEN

Strax före sin bortgång hade Josua slutit ett förbund med Israels folk där de lovat att skaffa bort de främmande gudarna som fanns bland dem och endast tjäna HERREN, lyda honom och lyssna till hans röst. Men Israels folk hade inte fullgjort sin uppgift att förgöra kananeerna och därför blev hedningarnas avgudadyrkan snabbt en snara för Israel. Israels folk började dyrka de avgudar som grannfolken hade och praktisera samma styggelser som de. Folket övergav HERREN och väckte hans vrede och Gud lät dem falla i fiendernas hand så att folket kom i stor nöd. När de då ropade till Herren i sin nöd sände han *domare* som räddade dem. Till slut bestämde Gud att inte fördriva hednafolken för Israel utan låta dem vara kvar för att de kontinuerligt skulle sätta Israels tro på prov. Domarboken 2:11-23 beskriver översiktligt detta skeende. Detta mönster återkommer sju gånger i partiet 3:7-16:31, *ro, avfall, förtryck och räddning*. Trots att Gud gång på gång låter folket se sin nåd och räddning är den generella tendensen i boken att det andliga tillståndet blir sämre och sämre för varje domare som träder fram. Den första domaren var en verklig ledare och ett gott föredöme för folket. En av de sista domarna, Simson, var långt ifrån ett gott föredöme. Gud använde dock dessa långt ifrån perfekta ledare för att rädda sitt folk. Vilka som skall tas med i listan över domare varierar något beroende på hur man ser det men de personer det handlar om är: Otniel, Ehud, Samgar, Debora och Barak, Gideon, Abimelek, Tola, Jair, Jefta, Ibsan, Elon, Abdon och Simson.

Domartiden sträcker sig från Josuas död fram till den förste kungen, Saul. Detta borde ha varit Israels guldålder. Israel var under denna tidsperiod en *ren teokrati*. Guds vilja var att de skulle leva i fred och ro i lydnad för Guds lag och under Guds direkta ledning. De behövde inte någon kung som folken runt omkring dem eftersom Gud var deras kung. Folkets upprepade avfall gjorde dock denna tidsperiod till något helt annat än vad Gud avsett. Om folket hållit sin del av förbundet så skulle de inte ha haft någon anledning att önska en mänsklig kung. När folket till slut framställer detta önskemål så säger Gud att de förkastat honom genom sin önskan (1 Sam 8:7). I och med att Saul smörjs till kung så får den direkta teokratin sitt slut.

Kronologi

Om vi räknar ihop den tid varje domare var verksam samt den tid Israel hade ro däremellan blir det 407 år tillsammans. Men samtidigt får vi veta att det var totalt 480 år mellan uttåget ur Egypten och Salomos fjärde regeringsår. Under denna tid infaller 40 års ökenvandring, ca 45 år av erövring under Josua, Sauls regim 40 år, Davids regim 40 år samt Salomos första 4 år. Detta ger utrymme för en domartid på bara drygt 300 år. Hur skall detta lösas? Svaret är enkelt. Bibeln indikerar att tiden för domarna ibland överlappade varandra.

När började domartiden?

Kaleb var 40 år när han skickades att bespeja Kanaan från Kadesh. Detta skedde två år efter uttåget från Egypten. Han var 85 år gammal när landet intagits (Josua 14:7-10). Om uttåget från Egypten skedde 1446 (480 år före Salomos fjärde regeringsår 966) och erövringen av Kanaan började 1406 innebär det att det tog 7 år att erövra städerna i både söder och norr. Den egentliga erövringen var klar 1399 och landet fördelades. Vi vet inte hur gammal Josua var när han skickades att bespeja landet men han var antagligen yngre än Kaleb. Han sägs vara ung när han tjänstgjorde som väktare vid uppenbarelsetältet vid Sinai (2 Mos 33:11). Vi vet att Josua var 110 år när han dog. Om vi antar att han var 30 år gammal vid uttåget innebär det att han dog 1366. Om han var yngre dog han senare.

Dom 2:7 upplyser oss om att Israels folk tjänade Herren inte bara

under Josuas livstid utan också under den tid de äldste levde. Ingen som var över 20 år vid upproret i Kadesh överlevde ökenvandringen. De äldste som gick in i Kanaan var tidigast födda 1464 (20 år före upproret i Kadesh). Om de levde lika länge som Josua dog de omkring 1354. Otniel, den förste domaren var en brorson till Kaleb. Han gifte sig med Kalebs dotter strax efter 1399 (Dom 1:13). Även om han gifte sig mycket ung så måste han ha varit en rätt gammal man när han efter Josuas död blev den förste domaren. Han blev domare efter 8 års förtryck av Israel från Kusan-Risatajim (Dom 3:7ff). Han levde därefter 40 år. Detta gör att man inte kan senarelägga början av domartiden för mycket. 1360-1350 är nog en rätt bra uppskattning av början på domartiden.

Slutet av domartiden

Jefta säger till ammoniternas kung att Israels folk bott i städerna öster om Jordan i trehundra år (11:26). Samma år besegrade han ammoniterna. Detta borde då ha skett år 1106. Ammoniterna hade då förtryckt Israel i 18 år, alltså sedan 1124. Domarboken upplyser oss om att filistéerna började förtrycka Israel samma år (10:7,8). Domarboken 13:1 upplyser oss om att filistéernas förtryck varade i 40 år. Under denna tid var Simson domare under 20 år. Simson gjorde dock inte slut på filistéernas förtryck. Det skedde under ledning av Samuel i slaget vid Mispa (1 Sam 7:11ff). Året för slaget vid Mispa borde alltså ha varit 1084. Därefter hade Israel ro så länge Samuel levde. Samuel var den siste domaren men hans verksamhet beskrivs i en annan bok – 1 Samuelsboken. Samuel smorde Saul till kung omkring år 1051. Det innebär att domartiden varade drygt 300 år (1360/1350-1051) inklusive Samuels tid som domare.

Författare

Författaren anger inte sitt namn. Men boken innehåller en del ledtrådar om vem författaren kan vara. Av vers 13:1 förstår vi att boken skrivits efter det att Samuel gjort slut på filistéernas förtryck. Boken skrevs alltså efter den tid den beskriver. Av vers 19:1 och andra förstår vi att författaren levde så länge att han fick se början av kungatiden. Av vers 1:21 förstår vi att boken skrevs före det att David intog Jerusalem och fördrev

jebusiterna (2 Sam 5:6-10). Den enda person vi känner till från denna tid som kan vara författaren är Samuel.

Översikt av innehållet

1. *Introduktion*, kap 1:1-3:6. Beskrivning av erövrade land samt de områden där kananeerna inte hade blivit bortdrivna. Beskrivning av Israels folks samröre med kananeerna och deras avgudadyrkan. Det återkommande mönstret av *ro, avfall, förtryck och räddning* anges som tema för boken.
2. *Historiska händelser*, kap 3:7-16:31. Händelser beskrivs som visar hur bokens tema upprepar sig: *ro, avfall, förtryck och räddning*.
3. *Tillägg*, kap 17-21. Händelser beskrivs som inträffar efter Josuas död men som inte är kronologiskt förbundna med bokens övriga innehåll. Kap 17 beskriver en omoralisk familj och deras andliga förfall. Kap 18 visar hur en stam, Dan, överger sin uppgift att inta sin arvslott och istället, utan Guds ledning, skapar sig en egen tillvaro präglad av avgudadyrkan. Kap 19 visar att Israels folk inte var ett dugg bättre än de folk Gud fördrivit för dem på grund av deras omoraliska liv. Kap 20 beskriver det inbördeskrig som utbröt på grund av dessa omoraliska handlingar. Kap 21 beskriver de tvivelaktiga metoder vinnarna av kriget vidtog för att förlorarna inte skulle utplånas. Tillägget till Domarboken visar hur Guds folk var benäget att revoltera mot innehållet i det förbund Gud slöt med dem på Sinai.

Tillägget till Domarboken har tillsammans med Ruts bok kallats Betlehemstrilogin eftersom Betlehem intar en nyckelposition i berättelserna. I de båda första berättelserna skildras de tragiska händelseförlopp som följde på att en levit begav sig från Betlehem. Ruts bok börjar med att Elimelek begav sig från Betlehem, vilket i och för sig inte heller slutade lyckligt, men berättelsen skildrar de välsignade följderna av att moabitiskan Rut återvände dit.

RUT

Händelserna i boken infaller under domartiden (Rut 1:1). Dessa händelser kan ha inträffat egentligen när som helst under domartiden. I stamtavlan i kap 4 nämns en generation, Salmon, efter Nahson som var

huvudman för sin familj vid uttåget från Egypten (4 Mos 1:7). Nahson tillhörde den generation som dog i öknen. Salmon kan ha varit med vid erövringen av landet och Boas kan ha tillhört den första generation som föddes i landet. Två generationer nämns före David, Isai och Obed. Dessa kan ha levt samtida med Samuel och Saul efter domartiden. Stamtavlan är alltså inte komplett och Boas kan ha levt när som helst under domartiden. Eftersom David nämns som siste man i stamtavlan så skrevs boken troligen under Davids tid sedan han blivit känd som Israels ledare. I vers 4:7 nämns en sed som vid författandet av boken inte längre var i bruk och det indikerar att händelserna i boken snarare inträffade i början av domartiden än i slutet.

Varför är då dessa 85 verser inte en del av Domarboken? Ja, några anledningar kan nämnas:

- Författaren kan vara en annan. Samuel kan vara författare till Rut liksom till Domarboken men det kan också vara David som på detta sätt ville framställa en händelse ur sin familjs historia till andlig uppbyggelse.
- Bokens innehåll står i skarp kontrast till Domarboken. Domarboken framställer Guds trofasthet mitt bland all mänsklig trolöshet. Fast Guds nåd är densamma så går det utför med folket och i moraliskt och andligt hänseende blir domarna allt sämre fram till och med Simson. De sista kapitlen i Domarboken framställer några chockerande exempel på själviskhet och kärlekslöshet. Ruts bok däremot beskriver en trofast kärlek och en osjälvisk ödmjukhet som behagar Gud.
- Ruts bok utgör en del i Davids stamtavla och är därmed en del av Jesu stamtavla. Berättelsen visar hur moabitiskan Rut, som av födseln var en främling för Guds folk, blivit utvald att bli stammoder till Frälsaren. Berättelsen visar att redan före Frälsarens ankomst blev hedningar upptagna i Guds förbund när de tog emot förbundets löften i tro.

Återlösare och återlösning

Detta är nyckelbegrepp i Ruts bok. Ordet *återlösa* ("lösa in") förekommer 23 gånger och ordet *återlösare* 13 gånger i denna korta bok. Dessa

nyckelbegrepp undervisar oss om Kristi återlösningsverk. En återlösare skulle vara släkt med den han återlöser (3:2; 4:3, jfr Hebr 2:14-17), vara kapabel att återlösa (2:1, jfr 1 Petr 1:18-19) samt vara villig att återlösa (3:11, jfr Joh 10:15-18).

Översikt över bokens innehåll

- Elimelek flyttar till Moabs land
- Noomi och Rut återvänder till Betlehem
- Rut plockar ax på Boas åker
- Rut och Boas på tröskplatsen
- Boas tar Rut till hustru
- Rut blir stammoder till David.

Kristi person

Av Takeshi Nidaira¹

I. Den kristna bekännelsen om Kristi person

Den kristna kyrkan har en väl sammanfattad framställning om Kristi person. Det är den andra artikeln i den apostoliska trosbekännelsen. Med denna artikel och många andra tillförlitliga uppgifter från Bibeln bekänner vi sanningen om Kristi person gentemot kätterska uppfattningar. Som ni vet står det i den andra artikeln: ”Jag tror på Jesus Kristus, hans (Guds) enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen; nederstigen till helvetet, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda.” Och Luther förklarar så klart och fint vad den andra artikeln betyder: ”Jag tror att Jesus Kristus, som är sann Gud, född av Fadern i evighet och även sann människa, född av jungfrun Maria, är min Herre” (Kuske, Luthers lilla katekes, s 163).

Den apostoliska trosbekännelsen skrevs eller sammanställdes inte av apostlarna som man sa under medeltiden. Kuske säger: ”Den apostoliska trosbekännelsen växte fram tidigt i den kristna kyrkan, därför att människor behövde ha en kort sammanfattning av vad de som kristna lärde och trodde. Ordalydelsen i den apostoliska trosbekännelsen formulerades stegvis, men den användes snart på alla platser dit den kristna kyrkan kom. De kristna använde bekännelsen för att tala om för andra vad de trodde på och även när de bekände sin tro tillsammans i gudstjänsten” (s 143). Att det inte var apostlarna som skrev den apostoliska trosbekännelsen betyder dock inte att den saknar värde. För vad den säger stämmer överens med vad apostlarna trodde, bekände och lärde. Den är med andra ord biblisk.

---

¹Föredrag av pastor Takeshi Nidaira, Japan hållet vid CELCs fjärde världskonferens i Kungälv den 23-25 april 2002.

Alldeles innan Jesus steg upp till himlen sa han till apostlarna: ”Men när den helige Ande kommer över er, *skall ni få kraft och bli mina vittnen* i Jerusalem och i hela Judeen och Samarien och ända till jordens yttersta gräns” (Apg 1:8). Det löftet och den profetian uppfylldes tio dagar efter Jesu himmelfärd, dvs på pingstdagen. Alla apostlarna uppfylldes av den helige Ande och började tala andra språk när Anden gjorde det möjligt (2:4). Några av dem som var i templet i Jerusalem och hörde apostlarna tala på språk som alla kunde förstå fast de kom från många olika länder gjorde narr av dem och sa: ”De har druckit sig fulla av sött vin” (2:13). Då talade Petrus om för dem att han och de andra apostlarna inte var druckna, och han förkunnade frimodigt budskapet om Jesus Kristus. Petrus skilde på rätt sätt mellan lag och evangelium, och den helige Ande verkade genom hans budskap. ”*De som då tog emot hans ord döptes, och så ökade antalet lärjungar den dagen med omkring tre tusen*” (Apg 2:41). Inspirationen gjorde att Lukas inte bara upptecknade detta utan var också orsak till vad de kristna trodde, bekände, lärde och praktiserade. Han säger i Apg 2:42: ”*De höll troget fast vid apostlarnas lära och gemenskapen, vid brödsbrytelsen och bönerna.*”

Vad betyder förresten uttrycket ”apostlarnas lära” i Apg 2:42? Betyder det en lära som apostlarna var upphov till? Absolut inte! För i enlighet med Herrens stora uppdrag lärde de dåtidens troende *att hålla allt vad Jesus hade befallt* (Matt 28:20), och Jesus säger att *bara de som håller fast vid hans undervisning verkligen är hans lärjungar* (Joh 8:31). Efter det att lärjungarna hade blivit övertygade om att Jesus hade uppstått, och alldeles särskilt efter pingst, var de trogna mot Herren ända in i döden och bekände modigt sin tro på Jesus. När Stora Rådet hotade Petrus och Johannes och förbjöd dem att tala eller undervisa i Jesu namn, svarade de två apostlarna: ”Vi för vår del kan inte tiga med *vad vi har sett och hört*” (Apg 4:20). Det sägs att Petrus skrev Andra Petrusbrevet mellan år 65 och 68 (Concordia Self-Study Bible, s 1916). I 2 Petr 1:12-15 antyder Petrus att den dag är nära då han ska dö som en martyr för Jesus (jfr Joh 21:18). Vid slutet av sitt liv påminde Petrus den tidens kristna om att det han hade berättat för dem om Jesu makt och ankomst inte var några utstuderade myter utan att han var *ögonvittne när Jesus blev förhärligad* (2 Petr 1:16-18). Därefter uppmuntrade han dem att hålla fast vid Jesu undervisning genom att säga: ”Så mycket fastare står nu *det*

profetiska ordet för oss, och ni gör rätt i att hålla er till det som till ett ljus som lyser på en mörk plats, tills dagen gryr och morgonstjärnan går upp i era hjärtan” (1:19).

Johannes höll också fast vid Jesu undervisning och var ett tillförlitligt vittne om Jesus. Han skriver i Joh 20:31: ”Men dessa har blivit ner-skrivna, för att ni skall tro att *Jesus är Messias, Guds Son*, och för att ni genom tron skall ha liv i hans namn.” Under de sista åren av sitt liv levde Johannes i exil på ön Patmos i Egeiska havet *pga att han verkade som en kristen missionär*, och där skrev han Uppenbarelseboken *under mitten av 90-talet* e Kr (The People’s Bible on Revelation, Wayne Mueller, NPH, s 2). I Uppenbarelsebokens sista kapitel varnar Johannes alla som hör bokens profetiska ord för att ändra på ett enda av dem, när han säger: ”*Om någon lägger något till dessa ord* skall Gud på honom lägga de plågor som det är skrivet om i denna bok. Och *om någon tar bort något från de ord som står i denna profetias bok*, skall Gud ta ifrån honom hans del i livets träd och i den heliga staden, som det står skrivet om i denna bok” (Upp 22:18,19).

Den trofasta hållning som Petrus och Johannes visade mot Jesu undervisning, dvs Guds Ord, är inte något nytt som vi endast kan finna i apostlarnas tro. En av Guds folks stora ledare under gammaltestamentlig tid, Mose, varnade också folket i fråga om Guds lag: ”*Ni skall inte lägga något till det som jag befäller er och inte ta något därifrån* utan hålla HERRENS, er Guds, bud som jag ger er” (5 Mos 4:2). När Gud kallade Hesekiel till sin profet mot de avfälliga israeliterna sa han till honom: ”*Du skall tala mina ord till dem vare sig de lyssnar eller inte*” (Hes 2:4). Och till Jeremia sa Gud: ”*...tala vad jag än befäller dig*” (Jer 1:7). Vi skulle kunna nämna många fler exempel på trogna profeter som lärde och uppmuntrade Guds folk att hålla sig till Guds Ord.

Men låt oss återgå till vad Johannes skriver om i Upp 22:18-19. Pastor Wayne Mueller har en bra kommentar till dessa bibelverser. Han skriver: ”*Johannes varning gäller förstås hur vi behandlar hela Skriften*” (The People’s Bible on Revelation, s 228). Alla CELCs medlemskyrkor håller med honom, för enligt Bibeln är alla som lägger till eller drar ifrån något en falsk profet. Naturligtvis *gäller denna regel även när vi studera Guds Ord om Kristi person*.

Vi bör lägga märke till att Johannes som den siste aposteln än en gång

undervisar om hur man ska handskas med Guds Ord. Denna föreskrift fördes helt visst vidare från honom till våra kyrkofäder. Låt mig citera från Triglotta.

De första tre århundradenas kristna författare ger dessutom rika exempel på följande fakta: att dopkandidaterna redan från den kristna kyrkans begynnelse överallt ålades att bekänna sin kristna tro inför dopet; att det i alla kristna församlingar från början existerade en formulerad bekännelse som de kallades trosregeln, sanningsregeln etc; att denna regel var identisk med den bekännelse som krävdes av dopkandidaterna; att den förklarades ha apostoliskt ursprung; att sammanfattningarna och utläggningarna av denna sanningsregel, gjorda av dessa författare, stämmer överens med innehållet och delvis också med formuleringarna i den Apostoliska trosbekännelsen; att de utspridda kristna församlingarna, då alltjämt självständiga, betraktade antagandet av trosregeln som det enda nödvändiga villkoret för kristen enhet och gemenskap.

Triglotta fortsätter:

Det sätt på vilket Klemens, Ignatius, Polykarpus, Justinus, Aristides och andra tidiga kristna författare presenterar den kristna sanningen påminner ofta om den apostoliska trosbekännelsen och tyder på att den redan existerade. Justinus Martyren, som dog 165 e Kr, säger sålunda i sin första försvarsskrift som författades cirka 140: ”Vår lärare i dessa ting är Jesus Kristus som också blev född för detta ändamål och blev korsfäst under Pontius Pilatus, landshövding i Judeen, för att vi ska tillbe honom, eftersom vi lärt känna honom som den sanne Gudens egen Son och håller honom som den andre personen och den profetiske Anden som den tredje.” ”Evigt lovad vare allas Fader genom Sonens och den helige Andes namn.”

Triglotta säger också:

Ireneus, som dog 189 e Kr, var lärjunge till martyren Polykarpus. Det Ireneus lärde sig från Polykarpus hade han mottagit från aposteln Johannes. Polykarpus, säger Ireneus, ”undervisade det som han hade lärt sig från apostlarna och som kyrkan har fört vidare och som är den enda sanningen.” Den ”trosregel” som varje kristen tagit emot och bekänt vid sitt dop hade sålunda enligt Ireneus förts vidare av apostlarna (Triglotta, CPH, 1921, s 10-11).

Triglotta har mycket mer att säga om den Apostoliska trosbekännelsens historia. Men det framgår tydligt av ovanstående hänvisningar att läran om Jesu två naturer, sann Gud och sann människa, på ett korrekt sätt

förts vidare från Jesus till apostlarna och från apostlarna till kyrkofäderna. Det är därför Triglotta påstår att grundvalen för den Apostoliska trosbekännelsen hade lagts av Kristus själv när han gav lärjungarna missionsbefallningen.

II. Jesu Kristi två naturer

a) *Kristi sanna gudom*

När vi talar om Jesu två naturer bör vi klargöra att han, som av evighet är den ende sanne Guden med Fadern och den helige Ande, antog en mänsklig kropp. Det är inte så att en människa blev Gud. Alla som accepterar GTs och NTs kanoniska böcker som Guds verbalt inspirerade och ofelbara ord (CELCs konstitution, art II, sektion 1) har den övertygelsen från *Gud Faderns vittnesbörd* att Jesus är sann Gud. Jesus kom till den här världen för att göra slut på djävulens gärningar (1 Joh 3:8). Vid själva början av sin offentliga verksamhet uppmanade Jesus Johannes döparen att döpa honom. ”Så bör vi uppfylla all rättfärdighet” (Matt 3:15). När Jesus steg upp ur vattnet betygade Fadern: ”Denne är *min Son*, den Älskade. I honom har jag min glädje.” Innan Jesus gick till Jerusalem för att fullborda sitt slutuppdrag som Frälsaren, gick han upp på ett berg tillsammans med Petrus, Jakob och Johannes. Där fick dessa tre lärjungar en glimt av Jesu härlighet som Gud, och de hörde Faderns röst som sa: ”Denne är *min Son*, den Älskade. I honom har jag min glädje. Lyssna till honom!” (Matt 17:5; 1 Petr 1:17). Så tillkännagav Fadern att Jesus är *hans Son*.

Också *Jesu eget vittnesbörd* övertygar oss om att han är sann Gud. I Joh 8:58 säger Jesus till judarna: ”Amen säger jag er: **Jag Är**, *redan innan Abraham blev till.*” Orden ”jag är” uttalade av Jesus är inte bara ett pronomen ihop med ett verb. När Gud uppenbarade sig för Mose vid Horeb sa han till sin tjänare: ”Jag är den Jag Är” (2 Mos 3:14). Gud är totalt oberoende och existerar i och av sig själv. Gud är en egen varelse. Gud är inte alls bunden till tiden. Professor Ernst Wendland har en bra och intressant kommentar om 2 Mos 3:14.

De som känner till det hebreiska språket ser något annat av stor betydelse i Guds ”Jag Är”. De hebreiska bokstäver som finns i ”Jag Är” är desamma som används i det hebreiska ord som vi översätter med ”HERREN”. (The People’s Bible, NPH, Ernst H Wendland, s 25)

Det betyder att Jesus i Johannes 8:58 tillämpade uttrycket ”Jag Är” i 2 Mos 3:14 på sig själv och gjorde allvarligt anspråk på att vara till från evighet och ett med Fadern. Dessutom säger Jesus i Johannes 10:30: ”Jag och Fadern är ett”. Här vill jag citera från Concordia Self Study Bible.:

Ett. Grekiskan har neutrum – ”en sak”, inte ”en person”. *De båda är ett till sitt väsen och sin natur, men de är inte identiska personer.* Det är denna stora sanning som motiverar Jesus att proklamera ”Jag Är”. (CSSB, not, s 1627)

Vi har även andra vittnesbörd. I sin egenskap av ledare för Stora Rådet frågade översteprästen Kaifas Jesus om han var Messias, *Guds Son*. Jesus svarade: ”*Du själv sa det*” (Matt 26:64). Vi bör lägga märke till att judarna varje gång förstod vad Jesus ville säga, men de trodde det inte. Nej, de trodde att Jesus hädade Gud. Det var därför de försökte stena honom (Joh 8:59; 10:31) och slutligen korsfäste honom.

Makten att förlåta synder är också bevis på Jesu gudom. När Jesus var i Kapernaum fördes en lam man fram till honom. Jesus sa inte till den lame: ”Jag ska bota dig”. Utan han sa till mannen: ”Mitt barn, dina synder är förlåtna” (Mark 2:5). När de hörde det tänkte några av de skriftlärda för sig själva: ”Varför talar han på det sättet? Han hädar! *Vem kan förlåta synder? Det kan ingen utom Gud*” (2:7). Eftersom Jesus är den allvetande Gud visste han vad de tänkte i sina hjärtan. Han sa till den lame: ”Stig upp, ta din bädd och gå hem!” (2:11) för att visa dem att han har makt att förlåta synder. Mannen steg upp, tog sin bädd och gick ut inför allas ögon (2:12). Vi håller med om att endast Gud kan förlåta synder, men vi vill inte efterlikna otron hos dessa skriftlärda. Vi tror att Jesus är sann Gud. Jesus ska faktiskt komma tillbaka och döma levande och döda (Matt 25:31).

Vi vet att Jesus gjorde många under. Vid ett bröllop i Kana förvandlade han vatten till vin (Joh 2:1-11). Han botade ett döende barn i Kapernaum (4:46-54). Han mättade fem tusen människor (6:1-14). Han botade vid Siloam en man som var född blind (9:1-7). Och han botade många fler. *Jesus gjorde alla dessa under för att visa sin härlighet som Guds Son* (3:11; 10:25). Den natten då Jesus blev förrådd sa Filip-pus: ”Herre, låt oss få se, så räcker det för oss.” Jesus svarade: ”Tro mig; jag är i Fadern och Fadern är i mig. *Om ni inte kan tro det, så tro för gär-*

ningarnas skull" (Joh 14:11). Det behöver inte sägas att hans uppståndelse är en av dessa gärningar.

Innan jag avslutar det här avsnittet om Kristi sanna gudom skulle jag vilja peka på några andra vittnesbörd från Gamla och Nya testamentet. Jesaja 7:14 och 9:6 är berömda bibelställen när man hänvisar till Jesu gudomliga natur. I Jes 7:14 kallar profeten barnet som är den utlovade Frälsaren och som ska födas av jungfru Maria för *"Immanuel"*. Enligt Matt 1:23 betyder ordet Immanuel *"Gud med oss"*. Och i Jes 9:6 kallas barnet *"Mäktig Gud, Evig Fader"*.

Johannes börjar sitt evangelium med de högtidliga orden som påminner oss om skapelseberättelsen i de första kapitlen i Första Moseboken. Han skriver: *"I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud. Genom honom har allt blivit till"* (1:1-3a). Johannes fortsätter: *"Han var i världen och världen hade blivit till genom honom, och världen kände honom inte"* (1:10). Även om vi inte kan grekiska är det uppenbart av sammanhanget att Johannes talar om Jesus. *Johannes tillskriver Jesus gudomliga namn, gudomliga egenskaper och gudomliga gärningar.*

b) Kristi sanna mänsklighet

Det första löftet om Frälsaren finns i 1 Mos 3:15. Där står det: *"Jag skall sätta fiendskap mellan dig (Satan) och kvinnan (Eva) och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han skall krossa ditt huvud och du skall hugga honom i hälen."* Vi vet av detta evangelium att Frälsaren kallas *hennes (Evas) avkomma. Frälsaren är nämligen sann människa född av en kvinna.* Detta löfte talar också om Frälsarens lidande och hans seger över Satan. Men av 1 Mos 3:15 vet vi inget mer om vem Frälsaren är. Gud gör dock gradvis detta löfte klart och tydligt genom profeterna.

Låt oss föreställa oss att vi tittar på Guds frälsningsplan genom ett enkelt kameraobjektiv. När vi har skärpan inställd på 1 Mos 3:15 är andra bilder oskarpa och vaga. Låt oss så ställa in skärpan på 1 Mos 12:1-3. Där står det: *"Gå ut ur ditt land och från din släkt och din fars hus och bege dig till det land som jag skall visa dig. Där skall jag göra dig till ett stort folk....Jag skall välsigna dem som välsignar dig och förbanna den som förbannar dig. I dig skall alla släkter på jorden bli välsignade."*

Här berättas att Gud utvalde Abraham (Abram) till att bli Frälsarens förfader, att Gud gav honom tre löften. Gud lovade att han skulle ge ett land till Abraham och hans avkomlingar; att han skulle göra Abrahams avkomlingar talrika; att *Frälsaren skulle födas bland Abrahams avkomlingar* (jfr 1 Mos 22:18; Gal 3:16). Abraham blev far till många folk (1 Mos 25:1-4; 13-18), men Frälsaren skulle som det var utlovat födas *i Kanaan av Abrahams avkomlingar israeliterna*.

Nu ska vi ställa in skärpan på Jeremia 23:5,6. Här förkunnar Gud: ”Se, dagar skall komma, säger HERREN, då jag skall låta *en rättfärdig telning* växa upp åt David. Han skall regera som kung och handla med vishet, han skall utöva rätt och rättfärdighet i landet. I hans dagar skall Juda bli frälst och Israel bo i trygghet, och detta är *det namn man skall ge honom: Herren vår rättfärdighet*.” En rättfärdig telning är ett av Frälsarens namn. Ur Israels tolv stammar valdes Juda att vara den stam där Frälsaren skulle födas. Och av alla familjer i Juda stam valde Gud Davids ätt som den Frälsaren skulle födas i (jfr Gen 49:10; Jes 11:1-5). Frälsaren skulle födas som en ättling till kung David *i Betlehem* (Mika 5:2).

Slutligen ska vi ställa in skärpan på det välkända bibelstället Luk 2:11,12. ”Ty idag har *en Frälsare blivit född* åt er i Davids stad, och han är Messias, Herren. Och detta är tecknet: Ni skall finna *ett nyfött barn som är lindat och ligger i en krubba*. Hans föräldrar gav barnet namnet Jesus. Det namnet betyder den som skall frälsa sitt folk från deras synder (Matt 1:21). På grund av ovan nämnda och andra profetior om Frälsaren var hans släkttregister viktigt i synnerhet för judarna. Det är därför som Matteus inleder sitt evangelium med Jesu släkttavla. Som det var utlovat föddes Jesus av en kvinna som kom från Abrahams och Davids släkt. Jesu juridiske far Josef kom också från samma släkt.

Nya testamentet har många fler detaljer om Jesus som människa. Han blev omskuren på åttonde dagen (Luk 2:21). Han *växte till i vishet, ålder och välbehag* (Luk 2:52). Han *blev hungrig* (Luk 4:2). Han *ät och drack* (Luk 7:34,36). Han *sov* (Mark 4:38). Han *hade en vilja* (Luk 22:42). Han *hade känslor* (Joh 11:33). Han *grät* (Joh 11:35). När Jesus bad i Getsemane sa han: ”*Min själ är djupt bedrövad* ända till döds” (Matt 26:38). Jesus *dog* på korset (Joh 19:30) och *blev begravnen* (19:42). Så Bibeln tillskriver Jesus en mänsklig natur. Jesus hade likadan kropp som

vi, av kött och ben (Luk 24:39; Joh 19:33-34). En stor skillnad mellan Jesus och alla människor är att han inte hade någon synd, eftersom han hade avlats genom ett under av den helige Ande. ”Den kristna kyrkan har från början trott och bekänt att *Jesus Kristus var avlad av den Helige Ande, född av jungfrun Maria*” (Christian Dogmatics, Volume II, Francis Pieper, s 72). En annan stor skillnad är att *han inte behövde dö*.

Därför *avvisar vi all obiblisk lära* om att berättelsen om jungfrufödelsen inte är sann; att Jesus bara skenbart var en människa men inte i verkligheten; att Jesus bara hade en kropp; att Jesus bara hade en mänsklig själ; att Jesus inte hade en mänsklig vilja eller känslor etc.

III. Den personliga föreningen av de två naturerna i Kristus

Jag råkade stöta på en kanadensisk affärsman. Jag vet inte vad han heter och inte var han bor. Men jag kommer aldrig att glömma honom, för han var den förste ”kristne” som har sagt till mig: ”Jag är kristen men jag tror inte att Jesus föddes av en jungfru.” Om en typisk japan hade sagt det skulle jag inte ha blivit så förvånad, för många japaner är buddhister och tror inte på Jesus. Har vi samma tro som den ovannämnde mannen? Nej, menar jag. Så länge man försöker förstå Jesu jungfrufödelse förståndsmässigt kan man aldrig bli övertygad om att Gud sände ”*sin Son, född av kvinna och ställd under lagen*” (Gal 4:4), att *den gudomliga och den mänskliga naturen förenades när Gud Sonen avlades i Marias livmoder och blev människa*.

Den personliga föreningen av de två naturerna i Kristus är *ett djupt och stort mysterium* (1 Tim 3:16). Konkordieformeln säger: ”Näst efter artikeln om den heliga treenigheten är *detta* (den personliga föreningen eller gemenskapen mellan de två naturerna i Kristus) *den största hemligheten i himlen och på jorden*” (Triglotta, SD, art VIII:33, s 1027, SKB, s 638). Konkordieformeln har många fler detaljer om detta, men låt mig citera Koehler. Han förklarar kort föreningen mellan Kristi två naturer så här:

De två naturerna är inte så sammanblandade att de till sitt väsen blir en ny natur; inte heller har den ena förvandlats till den andra och förlorat sin egen identitet; utan precis som kropp och själ förblir de olika. Inte heller finns de vid sidan av varandra som två hoplimmade brädor, utan att ha något samband eller förhållande till varandra; nej, återigen är det som med kroppen och själen: den

gudomliga naturen tränger så igenom den mänskliga naturen, och den mänskliga naturen är så genomträngd av den gudomliga naturen att båda utgör en person. ”Liksom den förnuftiga själen och kroppen bildar en enda människa, så utgör Gud och människa en enda Kristus” (Atanasianska trosbekännelsen). (A Summery of Christian Doctrine, CPH, Edward Koehler, s 88)

Johannes beskriver denna personliga förening med ord som är lätta att förstå. Han skriver: ”Och Ordet blev kött och bodde ibland oss, och *vi såg hans härlighet, en härlighet som den Enfödde har av Fadern, och han var full av nåd och sanning.*” (Joh 1:14 Paulus skriver: ”Gud beslöt att låta hela fullheten bo i honom. (Kol 1:19) ”I honom (Kristus) bor gudomens hela fullhet i kroppslig gestalt ” (Kol 2:9) På grund av denna oskiljaktiga och tydliga personliga förening är det riktigt både när Johannes säger att Jesus är *den sanne Guden* (1 Joh 5:20) och när Paulus kallar Jesus *människan Kristus Jesus* (1 Tim 2:5; Rom 9:5).

IV. Sambandet mellan naturernas egenskaper

Vi tror, bekänner och lär en annan viktig sak när det gäller Kristi person, och det är sambandet som finns mellan egenskaperna i Jesu naturer. Efter att ha behandlat den personliga föreningen säger Konkordieformeln:

Ur den grundläggande läran om den här framställda och förklarade *unio personalis*, dvs läran om på vad sätt den gudomliga och den mänskliga naturen är förenade med varandra i Kristi person, så att de inte bara har namnet gemensamt, utan även i verkligheten och i sanning har gemenskap med varandra utan att de sammanblandas och utjämnas till sitt väsen, framgår läran *de communicatione idiomatum*, dvs läran om den sanna gemenskapen mellan naturernas egenskaper. (Triglotta, SD, art. VIII:31, s 1025, SKB 1957, s 637f)

Jag tror att detta är det som är svårast att förstå när det gäller läran om Kristi person. Bästa sättet att förklara denna del av läran tror jag är att vi ”tar till oss och upprepar de förklaringar, som den gamla rättrogna kyrkan med den heliga Skrifts fasta stöd framställt om detta” (Triglotta, SD, art. VIII:61, s 1035, SKB s 643). Därför citerar jag från Konkordieformeln:

a) För det första, då det hos Kristus finns två olika naturer, villas väsen och egenskaper är och förblir utan sammanblandning och förvandling, men de båda

naturerna utgör bara en person, så tillkommer det, som väl är bara den ena naturens egenskap, dock inte bara denna natur såsom avskild, utan detta tillkommer hela personen, som på en gång är Gud och människa (och som kallas Gud eller människa). Men *in hoc genere*, dvs av detta talesätt, följer inte, att det som tillskrivs hela personen, tillika utgör båda naturernas egenskap, utan man bör tydligt förklara, efter vilkendera naturen varje sak tillskrivs personen. På detta sätt kan man säga, att ”Guds Son är efter köttet född av Davids säd”, Rom 1, och att ”Kristus blev dödad efter köttet och att han för oss har lidit i och efter köttet”, 1 Petr 3:18; 4:1. (Triglotta, SD, art. VIII:36-37, s 1027, SKB s 638f)

b) För det andra, vad beträffar utövandet av Kristi ämbete, handlar och verkar personen inte *i, med, genom* och enligt bara den ena naturen, utan *i, med* och *genom* båda naturerna eller såsom kyrkomötet i Chalcedon säger, den ena naturen verkar i gemenskap med den andra vad som utgör vars och ens egenart. Sålunda är Kristus vår medlare, återlösare, konung, överstepräst, huvud, herde osv inte bara enligt den ena naturen, vare sig den gudomliga eller den mänskliga, utan enligt båda. (Triglotta, SD, art. VIII:46-47, SKB s 640).

c) För det tredje är det emellertid en alldeles annan sak, när man talar om eller behandlar frågan, huruvida de båda naturerna i den personliga föreningen i Kristus inte har något annat och mera än bara sina naturliga, väsentliga egenskaper; (ty att de har och behåller dessa har tidigare framhållits). Vad beträffar den gudomliga naturen hos Kristus, så har – emedan hos Gud ”ingen förändring” äger rum, Jak 1 – genom människoblivandet ingenting frånhänts eller tillfogats Kristi gudomliga natur i fråga om dess väsen och egenskaper, och i och för sig har denna därigenom varken förminskats eller förökats. Vad åter beträffar den antagna mänskliga naturen i Kristi person, har väl några velat förfäktat, att denna även i den personliga föreningen med den gudomliga naturen inte har något annat och mera än bara sina naturliga, väsentliga egenskaper, med hänsyn till vilka Kristus är lik sina bröder i allting, och att man därför inte kan eller bör tillskriva den mänskliga naturen i Kristus något, som överstiger eller strider emot dess naturliga egenskaper, även om Skriftens vittnesbörd visar i denna riktning. Att en sådan mening emellertid är falsk och oriktig, framgår så klart av Guds ord, att till och med vissa av deras meningsfränder numera avvisar och förkastar denna villfarelse. Ty det betygas mäktigt av den heliga Skrift och av de gamla fäderna med stöd av Skriften, att den mänskliga naturen i Kristus, därför att den är personligen förenad med den gudomliga naturen i Kristus, har – sedan den avlagt tjänareskepnaden och förnedringsgestalten och härliggjorts samt upphöjts till Guds majestäts och krafts högra sida – mottagit jämte och utöver sina naturliga och väsentliga egenskaper, som förblir, även särskilda, höga, stora, övernaturliga, utforskliga, utsägliga och himmelska prerogativ och företräden, bestående av majestät, härlighet, kraft och makt över allt, som nämnas kan inte bara i denna världen utan även i den tillkommande. (Triglotta, SD, art. VIII:48-51, s 1031, SKB s 640f)

V. Orsaken till att Jesus måste vara både Gud och människa

1) Orsaken till att Jesus måste vara människa

Hebr 2:14-17 hjälper oss förstå varför Jesus antog mänsklig kropp och kom till den här världen. ”Eftersom nu barnen hade fått del av kött och blod, *fick han* (Jesus) på liknande sätt *del av kött och blod*, för att han *genom sin död* skulle göra den maktlös som hade döden i sitt våld, det vill säga djävulen, och *befria alla dem som av fruktan för döden hade levt i slaveri hela sitt liv*. Det är ju inte änglar utan Abrahams barn han tar sig an. Därför *måste han i allt bli lik sina bröder* för att bli en barmhärtig och trogen överstepräst inför Gud och *sona folkets synder*.” Alla människor är av naturen syndfulla och syndar varje dag med tankar, ord eller gärningar. Syndens lön är evig död i helvetet. Men ingen kan frälsa sig själv från evig död. Alla behöver Frälsaren. Det är därför som Gud lovade Adam och Eva att sända en Frälsare. Det är därför Jesus kom till den här världen. Jesus antog en mänsklig kropp för att fullkomligt lyda Guds lag som alla människors ställföreträdare (Gal 4:4,5), för att ta på sig alla människors alla synder (2 Kor 5:19-21), för att dö och betala lösen för alla människors synder (Hebr 10:5-10, 1 Joh 2:2), för att bli övergiven av Gud i alla människors ställe (Matt 27:46).

2) Orsaken till att Jesus måste vara Gud

Enligt Ps 49:8 kan ingen människa friköpa en annans liv eller ge Gud lösepenning för honom. Berättelsen om den rike unge mannen påminner oss om detta (Matt 19:16-24). Om det fanns ett fullkomligt helgon skulle han förvisso bli frälst, men han skulle inte ha några överloppsgärningar som han kunde föra över till någon annan. Det är också helt klart att ingen kan krossa Satan som har döden som maktinstrument. Satan var framgångsrik t o m när han frestade Adam och Eva som var heliga och hade fullkomlig kunskap om Gud. Vi är av naturen syndfulla och har ingen fullkomlig kunskap om Gud. Hur kan vi övervinna all hans listiga frestelser? *Det är bara Gud som kan övervinna Satans frestelser*. Ty Jesus var *helig och Guds Son* (Luk 1:35), *han hade ingen arvsynd, Jesus syndade aldrig med sina tankar, ord eller gärningar*. Bibeln säger: ”Vi har en (*Jesus*) som *blev frestad i allt liksom vi, men utan synd*” (Hebr 4:15). En annan sak som bara Jesus kan göra är att uppstå från

de döda. *Jesus måste vara Gud för att uppstå. Jesus måste vara Gud för att genom sin uppståndelse bevisa att han fullbordat sin uppgift som världens Frälsare.*

VI. Avslutning

Innan jag avslutar detta föredrag, låt oss komma ihåg Jesu fråga i Matteus 16:13-17. Jesus frågade sina lärjungar: "Vem säger folket att *Människosonen* är?" De svarade: "Somliga säger Johannes Döparen, andra Elia och andra Jeremia eller någon av profeterna." Då frågade Jesus dem: "Och ni, vem säger ni att jag är?" Som deras representant svarade Petrus: "Du är Messias, *den levande Gudens Son.*" Jesus accepterade denna bekännelse och sa till Petrus: "Salig är du Simon, Jonas son. Ty kött och blod har inte uppenbarat detta för dig, utan min Fader som är i himlen. På denna klippa (inte på Petrus utan på hans bekännelse, dvs på den person som han bekände) skall jag bygga min församling, och helvetets portar skall inte få makt över den." Den kristna kyrkan som inte ens Satan kan övervinna är byggd på Klippan, dvs på Honom som är Människosonen och som samtidigt är den levande Gudens Son. Låt mig ställa två frågor till innan jag avslutar mitt föredrag. Vem säger människorna i vår tid att Jesus är? Vi kan få höra många egendomliga svar. Men du då? Vem säger du att Jesus är? Naturligtvis följer du och jag vad Bibeln säger. Jag tror, bekänner och lär att Jesus Kristus, *sann Gud*, född av Fadern i evighet och även *sann människa*, född av jungfrun Maria, är min Herre. Jag vet att du instämmer. Jag gläder mig över att Gud genom den helige Andes nådiga verkan har gett oss denna gemensamma tro och bekännelse, som proklameras för världen genom vår kyrkogemenskap, våra aktiviteter och vår bekännelse. Må vår Gud fortsätta att välsigna vår bekännelse till hans ära och till välsignelse för alla människor.

Bibliografi

Kuske, D.P., Luthers lilla katekes med en förklaring för barn och vuxna.

Biblicums förlag, 2002

Fehlauer, A.F., Catechism Lessons, Pupil's Book. Milwaukee: WELS

Board for Parish Education, 1981

Koehler, E.W.A., Luther's Small Catechism. Indiana: CTSP

Wendland, E.H., The People's Bible, Exodus. Milwaukee: NPH

- Braun, J.A., The People's Bible, Isaiah 40-66. Milwaukee: NPH
- Balge, R.D., The People's Bible, Acts. Milwaukee: NPH
- Panning, A.J., The People's Bible, Romans. Milwaukee: NPH
- Mueller, W.D., The People's Bible, Revelation. Milwaukee: NPH
- Koehler, E.W.A., A Summary of Christian Doctrine. St. Louis: CPH
- Mueller, John T., Christian Dogmatics. St. Louis: CPH, 1955
- Pieper, Francis, Christian Dogmatics, Vol. II. St. Louis: CPH, 1951
- Balge, R.D., Sermon Study on the Gospel, ILCW, Series A. Milwaukee: NPH
- Balge, R.D., Sermon Study on the Epistles, ILCW, Series C. Milwaukee: NPH
- Franzmann, W.H., Bible History Commentary, New Testament, Vol. II. Milwaukee: WELS Board for Parish Education, 1981
- Luther, Martin, Commentary on Romans. Translator: J. Theodore Mueller. Michigan: Kregel Publications, 1992
- Jeske, J.C., Christology and Justification: A Vital Link, presented to the Convention of the Western Wisconsin District of the WELS, 1998
- Becker, S.W., God Manifest in Flesh: The Mystery of the Personal Union
- Concordia Self-Study Bible. St. Louis: CPH
- Concordia Triglotta. St. Louis: CPH
- Proceedings of the CELC. Milwaukee: NPH, 1993
- Svenska kyrkans bekännelseskriter (förkortas SKB), utgivna av Samfundet Pro Fide et Christianismo. Stockholm, nytryckt 1957.

Den goda kampen

– förmaningar mot falsk lära i Pastoralbrevet

av Egil Edvardsen

Detta är den sista artikeln som behandlar ställen i pastoralbrevet i vilka Paulus undervisar sina medarbetare om att ta sig i akt för falsk lära, och ger dem konkreta anvisningar om hur de ska gå till väga med falsk lära. Brevet till Titus skrevs före 2 Timoteusbrevet, antagligen medan aposteln befann sig i Korint. Det skrevs efter fångenskapen i Rom (Apg 28), troligtvis mellan år 63 och 65.

Liksom i 1 Timoteusbrevet riktar sig Paulus i brevet till Titus mot falsk lära av gnostisk art med ett starkt judaistiskt inslag (Tit 1:14; 3:9). Men situationen på Kreta, där Titus befann sig, var kanske ännu mer komplicerad då församlingen där synes ha varit svagare organiserad och den hedniska omgivningen starkare än i Efesus (1:5, 12-13).

Medan Timoteus skulle återupprätta ordningen i de etablerade församlingarna, skulle Titus *etablera* ordning i unga församlingar. Det var en uppgift som krävde allt hans mod, visdom och taktfullhet. Paulus skrev till Titus för att uppmuntra honom i detta svåra uppdrag, för att hjälpa honom i kampen mot villoläran, för att ge honom råd i att organisera och bygga upp församlingarna, och inte minst för att stötta och stadfästa Titus' närvaro och arbete på Kreta med sin apostoliska auktoritet.¹

Förkunna i enlighet med den sunda läran – Titus 1:9-2:1

”Han skall hålla sig till lärans tillförlitliga ord, så att han genom en sund undervisning kan uppmuntra andra och vederlägga motståndarna. Ty särskilt bland de omskurna finns det många orosstiftare, pratmakare och bedragare. Dem måste man tysta munnen på, för de vänder upp och ner på hela familjer genom att för egen vinning lära ut sådant som de inte borde.

---

¹ Martin H Franzmann, *The Word of the Lord Grows*, St Louis 1961, s 159.

En av deras egna, en profet, har sagt: "Kreter ljuger alltid, är vilddjur, glupska och lata." Det omdömet är sant. Tillrättavisa dem därför strängt, så att de blir sunda i tron och inte befattar sig med judiska myter och med stadgar från människor som vänder sig bort från sanningen. För de rena är allting rent, men för de orena, för dem som inte tror, är ingenting rent, utan hos dem är både förstånd och samvete orenade. De försäkrar att de känner Gud, men med sina gärningar förnekar de honom. De är avskyvärda och olydiga, odugliga till varje god gärning.

Men du skall tala i överensstämmelse med den sunda läran ... "

Paulus hade lämnat Titus kvar på Kreta för att han "skulle ordna det som ännu återstod" (1:5). En av dessa ogjorda saker var, att det ännu fattades "att i varje stad insätta äldste". Titus skulle se till att varje församling fick en eller flera presbyterer (*presbyteroi* = "äldste") som skulle ta hand om församlingen och vara tillsynsmän (*episkopoi*, v 7) för den. De som skulle insättas skulle uppfylla bestämda kvalifikationer (1:6-8). Inte minst skulle en äldste/tillsynsman "hålla sig till lärans tillförlitliga ord, så att han genom en sund undervisning kan uppmuntra andra och vederlägga motståndarna" (1:9).

För en lärare i kyrkan gäller det framför allt att inte låta sig påverkas av alla möjliga nya och främmande läror. Han ska vara fast grundad i läran och ha stor kunskap i den sunda läran så att han kan leda andra rätt och tillrättavisa motståndarna. När Paulus säger att en äldste/tillsynsman ska hålla sig till "det trovärdiga ordet i enlighet med (*katá*) läran", menar han det ord som Titus hade fått undervisning i.² Guds ord, som han hade hört och blivit undervisad i, är ett fast, säkert och trovärdigt ord. Det står i skarp motsättning till villolärarnas ord som är både oklart, osäkert och inte trovärdigt. Villolärarnas ord varierar från den ena villoläraren till den andra. Det kan inte ge någon klar och tydlig vägledning. I en tid då det är populärt att frigöra sig från det överlämnade dogmat och hela tiden vända sig till nya, intressanta tankar, är det viktigt att understryka detta. När förkunnelsen och läran i kyrkan inte längre är i enlighet med det trovärdiga ordet, har kyrkan ingen trovärdig vägledning att ge till människor.

² *New International Version* översätter: "He must hold firmly to the trustworthy message as he has been taught ...".

Kraften att stå emot den falska läran ligger bara i Ordet. Ingen präst eller predikant äger den makten i sig själv. Men den som håller fast vid det trovärdiga ordet kan både ”leda rätt i den sunnda läran” och ”tillrättavisa påstående som säger emot”. Han kan både undervisa i läran och försvara den. I inledningen till Konkordieformeln står det:

För att bevara den rena läran och bibehålla en fast grundad och Gud behaglig endräkt i kyrkan är det nödvändigt att icke blott rätt driva den sunnda läran, utan även tillbakavisa dem, som motsäga den och lära annorlunda (1 Tim 3:9; Tit 1:9; 2 Tim 2:24; 3:16). Ty trogna herdar böra, såsom Luther säger, dels föra sina får på bete och föda dem, dels skydda dem för ulvarna, så att de taga sig till vara för främmande röster (Joh 10:12-16, 27), och skilja det kostbara från det värdelösa (Jer 15:19).³

Människor ”som säger emot”⁴ den sunnda läran, var inte bara typiskt för Kreta. Sådana har funnits och kommer att finnas överallt intill den yttersta dagen. Alla trofasta herdars uppgift är att tillbakavisa deras påstående (jfr 1 Pet 3:15).

I de följande verserna ger Paulus tre olika karaktäristiker för att närmare beskriva dessa ”som säger emot”. De är ”genstridiga” (*anypótaktoi*), d v s de vägrar underordna sig en högre auktoritet, nämligen Skriften och Paulus, Guds apostel. De sätter sitt eget förnuft över Skriften och vägrar att följa dess lära (1 Tim 6:4). Vidare är de ”pratmakare” (*mataiólogos*⁵), d v s de kommer bara med tomt prat och onyttiga diskussioner (1 Tim 1:6; 6:4). Och så är de ”förförare” (*phrenapátai*⁶), d v s de för människor vilse med sitt onyttiga prat (1 Tim 4:1; 2 Tim 3:13).

Det var många sådana på Kreta, särskilt bland ”de omskurna”. Det var judar som gått över till kristendomen, men som fortfarande krävde omskärelse och andra av Gamla testamentets ceremoniella lagar. Paulus

---

³ Konkordieformeln, Solida Declaratio (SKB, s 545).

⁴ *Hoi antilegóntes* ”de som säger emot”.

⁵ *Mataiólogos* ”pratmakare”. ”In *mátaios* there is always the implication of what is against the norm, unexpected, offending what ought to be. *kenós* means worthless, because without content, *mátaios* worthless because deceptive or ineffectual” (Gerhard Kittel, *Theological Dictionary of the New Testament*, Grand Rapids 1967, Vol IV, s 521). En *mataiólogos* är alltså en sådan person vars ord är värdelösa då de är antingen vilseledande eller utan konkret verkan.

⁶ Lenski översätter med ”mind-deceivers” (*The interpretation of St Paul's epistles to the Colossians, to the Thesalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*, Minneapolis 1964, s 901).

hade gått emot dem i Galaterbrevet (Gal 5:2), och saken hade behandlats vid apostlamötet i Jerusalem (Apg 15). Att kräva av nyomvända hednakristna att de skulle följa de många påbuden i Mose lag och låta omskära sig för att bli frälsta (Apg 15:1), var ett allvarligt slag mot nådens evangelium. För den som vill bli rättfärdig inför Gud genom lagen, är skild från Kristus och har fallit ur nåden (Gal 5:4).

På vilket sätt kan sådana villolärare förhindras att sprida sin falska lära? ”Du ska stoppa till munnen på dem”, skriver Paulus till Titus. På vilket sätt Titus skulle ”stoppa till munnen” på de falska lärarna, får vi inte veta. Men vi förstår att det inte var fråga om att gå i polemik med de falska lärarna, utan rätt och slätt att förbjuda dem att tala (jfr 1 Tim 1:3-4).⁷ Att inlåta sig i debatt med pratmakare leder som regel bara till ändlösa och onyttiga diskussioner. Men bör inte också motståndarna få komma till tals? Saken är den att det är just vad de falska lärarna önskar. De önskar komma i en position där de med hjälp av sin vältalighet kan skaffa sig åhörare och efterhand få anhängare. Men deras motstridiga diskussioner leder inte till någonting (*mátaios*); därför ska munnen stoppas till på dem. Eftersom de falska lärarna går utöver det som står skrivet i Guds ord, låter de sig som regel inte stoppas av klara skriftord. Därför säger Paulus: ”En villolärare skall du visa ifrån dig, sedan du varnat honom en första och en andra gång” (Tit 3:10).

Villoläran blir aldrig underskattad i Bibeln. Paulus skriver att de falska lärarna ”vänder upp och ner på hela familjer genom att för egen vinning lära ut sådant som de inte borde” (Tit 1:11). De förvirrar⁸ människors tro på så sätt att hela familjer kommer i upplösning. Och deras motiv är aldrig rätta. De gör det bara ”för egen vinnings skull” (jfr 1 Tim 6:5). De är motiverade av kärlek till pengar, makt och anseende i stället för kärlek till själar.

Det är intressant att se på vilket sätt den kunnige Paulus använder ett citat från en av kreternas egna poeter, Epimenides, för att beskriva vissa sidor av de falska lärarna (Tit 1:12). Epimenides hävdade att kreterna

---

⁷ Lenski: ”This means that in any congregation the elders were peremptorily to silence them when they tried to talk at the services” (*ibid.*, s 901).

⁸ *Anatrépo* betyder bokstavligen att ”välta” eller ”kantra” (eng. ”overturn”) en sak, till exempel ett bord (jfr Matt 21:12). Här och i 2 Tim 2:18 används det i överförd form om att ”välta omkull” en persons tro.

alltid hade varit ”lögnare, vilddjur, glupska och lata”. De falska lärarna är också ”lögnare” eftersom de inte håller sig till Sanningens ord. De är som vilddjur, alltid ute efter att fånga människor med sin falska lära. De är glupska på det viset att de alltid är ute efter att skaffa sig själv fördelar. De är inte bekymrade över andras behov, bara sina egna. Samtidigt är de lata. De är inte intresserade av att göra ett ärligt arbete, men förväntar sig att andra ska lyssna till dem och understödja dem.

Då (*di' heen*) nu de falska lärarna är sådana, ska Titus ”tillrättavisa dem strängt”. Rent språk och rakt på sak – det är det som gäller när villolärarna ska bemötas. Här hjälper inte diplomatspråk och milda tillrättalägganden. Synd ska kallas synd; villolära ska kallas villolära. Likväl är det hela tiden viktigt att komma ihåg att också de falska lärarna är syndare som Kristus dog för på korset. Avsikten är att också de ska bli ”sunda i tron”. De ska vända sig bort från människoskapade myter och spekulationer och hålla sig till Skriftens sunda lära.

När Paulus talar om att de falska lärarna ska bli sunda i ”tron”, har någon menat att han hänvisar till den personliga subjektiva tron. Men v 14 visar att ”tron” är identisk med ”sanningen”. Den står i motsättning till ”judiska myter och stadgar från människor som vänder sig bort från sanningen”. I stället för den människoskapade läran ska vi hålla oss till ”den tro som en gång för alla är överlämnad till de heliga” (Jud 3). På flera ställen i Nya testamentet används ordet ”tro” som ett uttryck för trons *innehåll*, d v s den kristna läran.¹⁰ Detta betyder inte att den personliga tron ignoreras. För när vi är ”sunda i tron”, har vi samtidigt en sund personlig tro. Vi tror personligen att vi för Kristi skull äger syndernas förlåtelse och den eviga saligheten. Denna tro har vi fått genom den ”sunda läran”, evangeliet om Kristi ställföreträdande tillfyllestgörrelse. ”Den personliga tron blir osund när den närs av osund lära” (Lenski).

Åter hänvisar Paulus till de onyttiga myterna som de falska lärarna var så upptagna av (v 14). Också i 1 Tim 1:4 och 4:7 talar han om dem

---

⁹ *Apotómos* = ”skarpt”; ”as one cuts a thing off with one blow of the ax, namely 'sharply'” (Lenski, *op. cit.*, s 904).

¹⁰ Se t ex Apg 6:7: ”Även en stor skara präster blev lydiga mot tron”; Gal 1:23: ”Han som tidigare förföljde oss predikar nu evangelium om den tro han förut ville utrota”. Dogmatikerna skiljer mellan *fides qua creditur* ”den tro som tror”, d v s den personliga tron på evangeliet om Jesus, och *fides quae creditur*, ”den tro som tros”, d v s den lära som den kristna tron bygger på.

(se vidare 2 Tim 4:4). I 1 Tim 4:7 kallas de "gudlösa" myter och här "judiska" myter. Att det också i 1 Tim rör sig om "judiska" myter såg vi i vår genomgång av dessa ställen.¹¹ Vi förstår därmed att det osunda intresset för myter var ett utbredd fenomen i den första kristna tiden. I alla fall var det ett stort problem både i Efesus och på Kreta.

Att den falska läran är utbredd och uppträder i liknande skepnader på olika platser, borde egentligen inte överraska oss. I samtal med kristna från olika delar av världen finner vi ofta att också de kämpar mot många snarlika falska människotankar och filosofier. Dessa "myter" kan liknas vid de nyreligiösa idéer idag som går under beteckningen New Age. Vi ser hur människor överallt mycket lättare dras till och fascineras av människoskapade läror än Guds ord.

Hur djupt många av de falska lärarna hade fallit, visar Paulus' ord i v 15: "För de rena är allting rent, men för de orena, för dem som inte tror, är ingenting rent, utan hos dem är både förstånd och samvete orenade." Han talar om en orenhet som genomtränger både förstånd och samvete.

Men vad menar Paulus med att tala om renhet och orenhet i samband med falska lärare? Vi ser här det judaistiska draget bland de falska lärarna på Kreta. Paulus använder ett språk som judaisterna kunde förstå. Hos dem rörde sig allt omkring begreppen "rent" och "oren" (jfr Matt 15:1-18; 23:16-28; Joh 18:28). Deras bud löd: "Ta inte på", "smaka inte", "rör inte". Paulus skriver: "Detta uppfattas visserligen som vishet, med sin självvalda gudstjänst, sin ödmjukhet och sin späkning av kroppen, men det har inget värde utan är bara till för att tillfredsställa det köttsliga sinnet" (Kol 2:23). De judiska renhetslagarna är upphävda i det nya förbundet. De troende är inte längre bundna till dessa regler och föreskrifter i lagen. De står inte längre under lagen, utan under nåden (Rom 6:14). För de troende gäller därför detta ord: "För de rena är allting rent."

Det är samma tanke som aposteln ger uttryck för i 1 Tim 4:4 och Kol 2:16-23. Men här talar han allmänt om att avvisa all självvald helighet. Själens renhet består inte i att använda eller inte använda en viss slags mat eller dryck. Själen blir inte renare genom att den brukar eller inte

---

¹¹ Se *Biblicum* 1/2002, s 16.

brukar något av det Gud har skapat. Allt beror på hjärtats förhållande till Gud. Den som i sitt hjärta tror på Jesus Kristus, tror på honom vars ”blod renar oss från all synd” (1 Joh 1:7). Å andra sidan är hos den som inte tror både förstånd och samvete orena. ”För den orene och icke troende är ingenting rent.” Allt det som den icke troende rör och smakar, är orent. Oavsett vad de gör – om det är aldrig så ädla gärningar – kan de inte behaga Gud. ”Utan tro är det omöjligt att behaga Gud” (Hebr 11:6). Varför är det så? Därför att de förkastar det enda som kan rena dem, evangeliet om Jesus Kristus.

Sjelva hävdade de falska lärarna på Kreta att de kände Gud, ”... men med sina gärningar förnekar de honom”, säger Paulus (Tit 1:16). Det är vad vi vanligen kallar hyckleri. Bekännelse i ord och gärning delar sig. Ja, hos dessa lärare delar det sig så mycket att gärningarna talar tvärt emot deras ord. På vilket sätt avslöjar deras gärningar dem? Paulus säger att de är ”avskyvärda”. På vilket sätt? Genom att de är ”olydiga”¹² och genom att de är ”odugliga till varje god gärning”. De är olydiga mot Guds ord. Att bekänna att man känner Gud och samtidigt vara olydig mot Guds ord är att bekänna och förneka i samma andetag. Det finns inget som är mer avskyvärt än detta.

Titus skulle uppträda i skarp motsättning till de falska lärarna: ”Men du skall tala i överensstämmelse med den sunda läran!” (Tit 2:1). Liksom i 1:3 är förmaningen i presens imperativ¹³. Titus skulle fortsätta att göra det han redan gjorde. Han skulle fortsätta med att förkunna det han alltid hade förkunnat, nämligen ”den sunda läran”. Han skulle inte börja med något nytt. För att bemöta de falska lärarna var det inte nödvändigt att göra några nya eller speciella grepp. Han skulle bara fortsätta att förkunna Guds ords sanning rent och klart. Ingenting är mer effektivt i bemötandet av falsk lära än ”den sunda läran”, Guds ords sanning. Därför att Guds ord är så kraftigt att ”det tränger igenom, så att det skiljer själ och ande, led och märg, och det är en domare över hjärtats uppsåt och tankar” (Hebr 4:12), är det också starkt nog till att avslöja all falsk lära.

---

¹² Jfr Ef 2:2; 5:6; Kol 3:6.

¹³ *Lálei*, pres imp av *laleó* = tala. I det grekiska språket uttrycker presens formen oftast en icke-punktuell, pågående eller upprepande handling.

Slutsats

Därmed ser vi vad den ”goda kampen” egentligen består av. Den består av att fortsätta att förkunna ”den sunda läran”. Den består inte av att sluta förkunna Guds ords rena lära till människorna. Vi ska förkunna Guds ord på ett sådant sätt att tron byggs upp och otron blir avslöjad och ställs under Guds dom.

Till den som är kallad att förkunna Guds ord för människor, säger aposteln: ”Som mönster för en sund förkunnelse skall du ha de ord som du har hört av mig, i tro och kärlek i Kristus Jesus. Bevara genom den Helige Ande som bor i oss det goda som har blivit anförtrott åt oss” (2 Tim 1:13-14).

Litteratur:

Franzmann, Martin H., *The Word of the Lord Grows*, St Louis 1961.

Hendriksen, William, *Exposition of The Pastoral Epistles*, Grand Rapids 1957.

Hoerber, Robert G., (General Editor), *Concordia Self-Study Bible – New International Version*, St Louis.

Kretzmann, P.E., *Die Pastoralbriefe*, St Louis 1918.

Lenski, R.C.H., *The Interpretation of St Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*, Minneapolis 1964.

Schuetze, Armin W., *The People's Bible – 1 Timothy, 2 Timothy, Titus*, Milwaukee 1991.

Wohlenberg, G., *Die Pastoralbriefe i Kommentar zum Neuen Testament* utgiven av Theodor Zahn, Leipzig 1906.

Frågor och svar

Vad är egentligen fundamentalism?

Det har vid ett par tillfällen kommit frågor kring termen fundamentalism och vi kan sammanfatta frågorna. Vad är egentligen fundamentalism? Kan man inte sätta likhetstecken mellan bokstavstro och fundamentalism?

Under senare år har termen fundamentalist kommit att användas i en rad olika sammanhang. Politiker kan kallas fundamentalister om de uppfattas som konservativa i sin inställning till ett antaget partiprogram. Ibland hör man talas om islamistiska fundamentalister. Det är då sådana som håller fast vid Koranens bud och regler. Det är vanligt att man talar om Usama Bin Laden och fundamentalistiska ayatollor. Man kan tala om palestinska fundamentalister som uppträder som självmordsbombare. I annat sammanhang kan man tala om israeliska fundamentalister som inte vill ha en fri palestinsk stat etc.

I kyrkliga sammanhang är det vanligt att de som håller fast vid Bibelns lära och bekänner sig tro på Bibeln kallas fundamentalister. I debatten om kvinnopräster har motståndarna ibland kallats fundamentalister. I både kyrkliga och politiska sammanhang har termen förvandlats till ett skällsord. Ordet förknippas med något negativt, förlegat och oresonabelt. Ingen vill bli betraktad som gammalmodig och oförnuftig. Därför är det vanligt att man i debatter kallar sin motståndare just fundamentalist för att på det sättet tysta honom på ett effektivt sätt. Motsatsen till fundamentalist blir då att man är vidsynt, pragmatisk, modern, medgörlig, samarbetsvillig etc.

Vad är då egentligen fundamentalism? Själva termen kommer från en kalvinistisk rörelse i USA, som i mitten av 1800-talet tog upp frågan om ett jordiskt tusenårsrike. Detta berodde till största delen på att man menade att Bibelns ord måste tolkas exakt enligt lydelsen. Exempelvis Bibelns lära om det tusenåriga riket skulle tolkas bokstavligt, d v s ett jordiskt rike och Kristi återkomst skulle ske före detta rikets början. Några år in på 1900-talet intensifierade denna rörelse kampen mot modernismen inom teologin. 1910 gav man ut en skriftsamling i tolv band med titeln *The Fundamentals: A Testimony to the Truth*. Verket fick stor sprid-

ning. Man sammanfattade sin ståndpunkt i fem punkter som då ansågs utgöra fundamentet i kristen tro: Bibelns absoluta ofelbarhet inom alla områden, jungfrufödseln, det ställföreträdande syndoffret, den kroppsliga uppståndelsen och Kristi återkomst.

Efter konferenser i New York och Philadelphia bildades 1919 en världsvid rörelse som kallades *World's Christian Fundamental Association*. Till denna rörelse var ett antal kyrkor med olika bekännelser anslutna. Rörelsen hade det grundläggande ekumeniska problemet inbyggt i sig och detta ledde senare fram till interna konflikter. Man kom i sin kamp att uppfattas som en svår motståndare till modern naturvetenskap och forskning. Under påverkan av teologer såsom Barth, Brunner m fl kom kontroversen med modern vetenskap allt mer i bakgrunden. Detta berodde på att de teologiska termerna därigenom fick en ny betydelse, allteftersom de omtolkades av den sk neo-ortodoxin.

Man kan i efterhand konstatera att den typ av fundamentalism som kom ur rörelsen med samma namn utgjorde ett problem för den bekännelseetrogna kyrkan. Resultatet blir ofta i sådana sammanhang att rörelsen förvandlas till en sekt med en särlära och att den kristna kyrkan har försvagats och bekännelsen blivit uppblandad med människolära. Därför är inte fundamentalismen som den kom att gestalta sig inom *World's Christian Fundamental Association* hälsosam för tron. Först och främst är det inte endast några enstaka frågor som utgör den grund på vilken den kristna kyrkan är grundad. Den grunden (fundamentet) är hela Bibelns lära och ingenting annat. Först när det står klart för människor kan man också bemöta de angrepp som liberalism och modernism utövar på tron.

Den som i vår tid bekänner sig till tron på en ofelbar Bibel, får nog räkna med att bli kallad fundamentalist. Det bästa är att bemöta sådana påstående med en enkel redogörelse av vad tron på Bibeln är för något. Den som tror på Bibeln behöver inte vara fientlig till vetenskapliga upptäckter. En bibeltroende är inte en människa med skyggglappar för ögonen, utan är väl medveten om vikten och betydelsen av ärlig forskning och viktiga upptäckter. Faktum är att den Gud som Bibeln talar om och som har skapat allt det som forskaren undersöker, har gömt en del hemligheter i atomer och gener. Djupast sett vittnar alla dessa märkliga upptäckter om Guds oinskränkta skaparmakt och bär vittnesbörd om

honom. Med hjälp av nya instrument och utvecklade metoder låter Gud forskaren finna allt mer komplicerade detaljer och sammanhang som endast visar mot en sak: en Skapare som är upphov och orsak till allt detta.

Kampen mot modernism inom teologin ska föras med hjälp av Guds ord. Därför är det viktigt med forskning i den Heliga Skrift för att med den kämpa mot alla nedbrytande processer inom teologi och kyrka. Det är inte farligt att bli kallad fundamentalist om det sker därför att man tror på Bibeln. Men om man därmed menar en som avgränsar Bibelns budskap till vissa frågor, exempelvis utvecklingsläran, kvinnoprästmotstånd, abortmotstånd etc, och menar att allt annat i Skriften är av underordnad betydelse, då blir det en begreppsförvirring. Det bästa i alla sammanhang är att låta alla termer stå för sig och inte sätta likhetstecken som kan förväxla sanning med osanning. Den som tror på Bibeln tror på så oändligt mycket mer än ett fundament, nämligen den grundval på vilka alla fundament vilar.

A.S.

TVÅ GRUNDLÄGGANDE SKRIFTER OM BIBELN!

- **Bibeln – dess ursprung och syfte**

(Seth Erlandsson) – kr 35:-

- **Bibeln i Luthers teologi**

(Siegbert W. Becker) – kr 35:-

Beställas från Tidskriften *Biblicum*,
N Stationsg 29, S-287 72 Traryd. Tel 0433/62580.
E-mail: carl.peterson@rixtele.com

Utblick över samtiden

”Det är dags för lagens återkomst”

Denna lite oväntade teologiska reflektion återfanns i *Budbäraren* 22/2002. Författaren är teol dr Agne Nordlander som är lärare på Johan-nelunds teologiska högskola. Han har efter återkomsten från ett besök i Etiopien slagits av den intetsägande och totalt förvillade predikan han möter i många kyrkor. Han konstaterar helt enkelt att den kunde lika gärna komma från en rabbin eller imam som från en kristen förkunnare. Så efterlyser han lagens återkomst i predikan. Vi citerar ur hans reflek-tion:

”Vad som slår mig mest är den förändrade synen på människan. Min barndoms predikanter talade om människans bortvändhet, om människans synd. ... Vi läste med i Olaus Petri syndabekännelse: 'Jag fattig, syndig människa, som med synd född, i alla mina livsdagar på mångfaldigt sätt har brutit emot dig ...' Men så kom vändningen på 70-talet. Den var givetvis kulturellt betingad. Psykolo-gin talade om självförverkligande, politiken lyfte fram utmaningen att förän-dra världen och göra den mera rättvis och fredlig. En optimistisk människosyn påverkade oss alla. New Age-rörelsen spädde på framtids- och förändringstron. Människan blev nu en liten gud med oerhörda medfödda resurser. Årtusende-gammalt gnostiskt tänkande blev aktuellt. ... Den människosyn som möter här påminner om den människosyn som företräds av en viss hinduisk meditations-teknik. Du gör en inre resa nedåt, inåt, som slutar med att du förenas med Brahman. Det finns inga hinder inne i dig själv för denna förening. Det som hindrar är din brist på kunskap om att du ytterst är ett med Brahman, Gud. Men den kunskapen får du del i genom den teknik du lär dig. Reformatorerna har rakt motsatt erfarenhet. Gå in i dig själv och du hittar en massa skit och smörja, allra minst den Helige Ande! ... Vilken roll har då Jesus Kristus i dagens predikan? I de sämsta fallen förekommer han inte alls! Predikan kunde lika gärna ha varit hållen av en liberal rabbi eller liberal imam! I andra fall blir Jesus inte mer än ett etiskt föredöme. ... Omvändelseförkunnelse blir helt onödig utifrån detta tänkande. Mission bland onådade folk, religiöst troende i andra reli-gioner eller icke bekännande kristna likaså. Dels är människan inte att betrakta som fallen och oomvänd, dels gäller Kristi frälsningsverk rakt av och någon evig förtappelse existerar inte.”

Nordlander har upptäckt resultatet av den nedbrytande process som den liberala teologin utövat inom kyrkorna. Han har också förstått att detta

till slut leder till en fullständig kollaps för hela den kristna religionen och tron. Därmed kommer den mission som de kristna kyrkorna har bedrivit att framstå som ett oerhört misstag. Med sitt budskap har man ju berövat de icke kristna folken deras gudsyrdan och tilltro till gudar av trä och sten. Att man istället för att lära dem att gå in i sig själv och finna Brahman, har lärt dem att vända sig till en evig Gud i himmelen måste ju vara ett stort misstag! Att tala om en ouppnåelig Gud när han finns inom människans eget bröst, måste vara ett tragiskt misstag av den kristna kyrkan! Men den kristna kyrkans mission har haft sitt ursprung i missionsbefallningen som just säger: Gå ut! Gör alla folk till mina lärjungar ... lär dem allt vad jag befällt! Misstaget är att inte lyda sin Herre, utan den humanistiska, människocentrerade läran om människans inneboende godhet och gudomlighet.

Det är glädjande att Nordlander har gjort denna upptäckt. Nu kan man endast fråga: Vad kommer denna upptäckt att leda fram till? Nordlander har ju verkligen, om någon, möjlighet att påverka. Han är lärare för blivande pastorer. Det är betänkligt att det har syntts så lite eller ringa reaktioner på hans artikel i EFS-organet *Budbäraren*.

Nu är det svårt att upptäcka någon direkt skillnad på EFS och Svenska kyrkan vad gäller förkunnelse. Det är ett problem som går längre tillbaka än 70-talet. Det skulle med säkerhet vara svårt för C O Rosenius att känna igen sig i sitt EFS idag och det är säkert stor skillnad på förkunnelsen idag och på 70-talet. Men det var just på 70-talet som EFS tillsammans med Svenska kyrkan ställde sig bakom biskoparnas skrift *Bibelsyn och Bibelbruk* där Bibeln utmönstrades som ett visserligen intressant historiskt dokument, men behäftat med fel och brister som i högsta grad påverkade tilltron. Hade den nytestamentliga synen på gnosticismen kommit till tals då på 70-talet, hade den inte kunnat påverka förkunnelsen i den utsträckning som nu skett inom samfundet. Problemet var då att gnosticismen redan för länge sen vunnit inträde fast det var svårt att upptäcka den. Paulus varnade för gnosticismen och visade på konsekvenserna (1 Kor 1-2).

Nu har man i trettio år efter den olyckliga *Bibelsyn och Bibelbruk* befunnit sig i ett vakuum där upplevelser och mänsklig auktoritet utgör bas för förkunnelsen. Alltså är det helt följdriktigt att det blir omöjligt att avgöra vad som är liberal judendom, islam eller liberal kristendom.

Källan är densamma. De som på 70-talet höjde sin röst mot avfallet från Skriften och den historisk-kritiska metoden inom bibelforskningen ansågs som bakåtsträvare och mörkmän.

Nordlander rekommenderar lagens återkomst. Ja, det är ett steg på vägen. Vad som verkligen behövs är en återgång till Skriften i dess helhet, både lag och evangelium. Den radikala återgången kan endast ske om de som ska förkunna lag och evangelium själva har lärt sig vad det vill säga. Det är inte en restaurering som är nödvändig utan en omvändelse, en pånyttfödelse, men det är inte ett verk av människor utan av Herren allena. ”*Ty ingen människa förklaras rättfärdig inför honom [Gud] genom laggärningar. Genom lagen ges insikt om synd*” (Rom 3:20).

Sanning som avslöjande kännemärke

I *Kyrkans Tidning* 27-28/2002 skriver teol dr Kajsa Ahlstrand under ovanstående rubrik. I hennes artikel är ett par saker som verkligen är just avslöjande. Artikeln inleds med att tala om hur det tränade örat lätt kan höra från vilken kristen tradition en person kommer. Artikelförfattaren menar sig kunna höra det på t ex uttalet av namnet Jesus. Reflektionen kan kanske vara intressant i vissa sammanhang men kan väl knappast räkna med att anses vara särskilt vederhäftig.

Intressantare blir det när dr Ahlstrand går över till ”sanningsbegreppet”. Med detta begrepp anser Ahlstrand att en person avslöjar var hon hör hemma i den kyrkliga geografin. ”Sanning” är ett ord som ”blivit ett sådant avgörande kännemärke. I evangelikala kretsar (framför allt i Evangeliska frikyrkan – f.d. Nybygget –, Kristen samverkan och Pingströrelsen men också inom betydande delar av EFS, Svenska kyrkan och de ’gamla’ frikyrkorna) ställs sanning och relativism emot varandra; den egna traditionens syn på oföränderliga sanningar ställs mot vad som framställs som de liberala traditionernas relativism där ingenting är säkert. Att starkt betona kristen tro som objektiv sanning har blivit ett sätt att markera hemhörighet i evangelikal tradition, gärna med anspråk på att företräda ’klassisk kristendom’.”

Dr Ahlstrand har läst en bok av teologen Chris Wright som behandlar skillnaden mellan den evangelikala och den liberala synen på just sanningsbegreppet. Ahlstrand delar naturligtvis inte Wrights åsikter men

bekymret för henne ligger inte i frågan om det 'pinsamma' i att tro som de evangelikala i vår vetenskapliga tid "utan hur ska vi kunna uttrycka vår tro på Kristus på ett sådant sätt att andra kan förstå vad denna tro innebär?"

När sedan Ahlstrand har läst Wrights bok gör hon reflektionen att enligt Wrights sätt att se på sanningsbegreppet "inser jag efterhand att han menar att mitt sätt att tänka överhuvudtaget inte är kristet". Det var ju i alla fall ett framsteg!

Som konfirmand i den lutherska kyrkan får man lära sig vad det är som gör en människa till kristen: "Jag kallas kristen, eftersom jag genom dopet är upptagen i Jesu Kristi församling och med församlingen tror och bekänner honom vara min Frälsare och Saliggörare". Detta kallas att företräda "klassisk kristendom". Detta sätt att se på "sanningen" ställer med nödvändighet sanning och relativism mot varandra. I relativismen spelar det ingen roll vad som är sant eller falskt, det är endast frågan om upplevelsen. Är den "äkte" så förvandlar den vilken lögn som helst till sanning. Så kunde inte Herrens apostlar se på saken. När det gäller frågan om Kristi uppståndelse från det döda, säger Paulus: "*Om vi i detta livet sätter vårt hopp endast till Kristus, och han inte har uppstått, då är vi de mest beklagansvärda av alla människor*" (1 Kor 15:19). Här företräder aposteln klassisk kristendom och han får väl anses behörig att normera klassisk kristendom. Han visste på vem han trodde, den jungfrufödde, sann Gud och Människa, pinad, korsfäst, död och begravnen, uppstånden, uppfaren till himmelen, återkommande till dom av levande och döda. Detta var för Paulus en sanning för vilken han kunde säga: "*för mig är livet Kristus och döden en vinst*".

Uppståndelsetron var inte en sanning som man kunde förkasta utan att därmed förlora allt. Det är tron som skiljer den kristne från hedningen. Därför har den kristna kyrkan historiskt vetat vad hon ska predika. Det har hon gjort på befallning av sin Herre. I skiftande miljöer, kulturer och religioner har hon troget förkunnat den korsfäste Kristus och hans segerrika uppståndelse. En proklamation av det evangelium som den heliga Skrift har uppbarat.

Relativismen har inte sitt ursprung i klassisk kristendom utan är ett främmande inslag av senare datum. Ahlstrand har bekymmer med att "uttrycka sin tro på ett sätt som gör att andra förstår vad denna

tro innebär”. Det är inte svårt att förstå, eftersom hon inte vet från den ena dagen till andra vad som sant eller trovärdigt. Hennes budskap måste färgas av den kulturella bakgrunden, vetenskapliga uppfattningen, tänkesättet och moderna livsåskådning som skiftar från tid till tid. Därför kommer hennes problem att växa i takt med den förändringens vind som blåser. Det kan inte vara lätt att få ”människor att förstå vad den tron innebär”. Det kan ju ingalunda heller vara viktigt att människor förstår vad den tron innebär, eftersom den ena dagen innebär en sak och nästa dag en annan. Det är väl frågor som endast intresserar folk-livsforskningen? Ahlstrand behöver ju inte bekymra sig om ”klassiska kristna” bekymmer, som synd och olydnad, Guds vrede, rättfärdighet eller dom. Sådana saker kunde vara bekymmer för forna tiders kristna, men inte de relativistiskt troende. Det egentliga bekymret för den tron är väl om någon får för sig att läsa sin Bibel och tror den.

Då Jesus säger: ”Jag är Sanningen” betyder det inte att bara hans ord är sant, utan också det han gör och det han verkligen *Är*. Hur man kan säga sig tro på Kristus och samtidigt förneka hans ord eller hans gärningar förblir obegripligt. Men Ahlstrand har rätt i sitt påstående. Sanningen är verkligen ett alldeles avgörande kännemärke!

A.S.

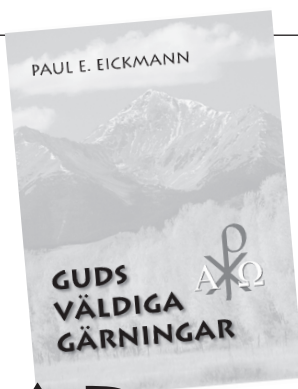
VAR MED I ARBETET FÖR BIBELTROGEN UNDERVISNING!

Var med och hjälp oss med tidskriften *Biblicum*!
Välkommen med din gåva på postgiro 15 23 35-6
eller bankgiro 251-4701.

PAUL E. EICKMANN

GUDS VÄLDIGA GÄRNINGAR

Handledning i kristen tro

Denna handledning riktar sig till vuxna som vill lära sig Bibelns huvudläror som de bekänns av den lutherska kyrkan. Syftet har varit att låta den heliga Skrift tala för sig själv.

De första elva kapitlen följer den bibliska historien, från världens skapelse till hur Gud församlar den kristna kyrkan. Kapitel 12 t.o.m. 20 tar upp andra viktiga läror. Boken innehåller även tre nyttiga bilagor: 1) Några klipp ur kyrkans historia, 2) Luthers lilla katekes, 3) Kristna frågor.

Övertygelsen att Bibeln är Guds ofelbara ord genomsyrar bokens hela framställning av *Guds våldiga gärningar*.

**Pris: 100 kr pr ex. –
75 kr pr ex. vid beställning av mer än tio ex.**

Beställs från Biblicum, N Stationsg 29, S 287 72 Traryd.
Tel 0433-62580. E-mail: carl.peterson@rixtele.com

**Biblicums förlag, i samarbete med
Lutherska Bekännelsekyrkans litteraturkommitté**

Beställ teol dr Wilbert Kreiss' skrift

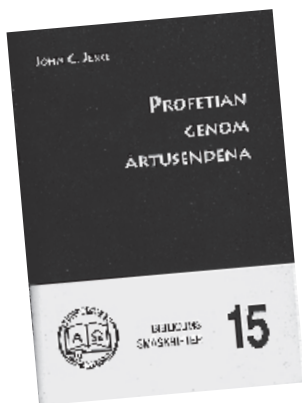
Dopet enligt Bibeln och bekännelsen

LÄS OM

- Den bibliska läran om dopet
- Dopets betydelse för en kristens dagliga liv
- Barndopets teologiska berättigande
- Vartill förpliktar barnens dop föräldrarna?

Pris endast 35 kr.

**Beställas från Tidskriften Biblicum,
N Stationsg 29, 287 72 Traryd. Postgiro 15 23 35-6.**

Professor John C Jeske

Profetian genom årtusendena

Profetian...

- från Adam till Mose
- under den teokratiska tiden
- från babyloniska fångenskapen till profetians uppfyllelse
- i Nya Testamentet

Hur skall det profetiska budskapet tolkas?

**Pris 50 kr. Beställ denna viktiga skrift från
Tidskriften Biblicum, N Stationsg 29, 287 72 Traryd.
Postgiro 15 23 35-6. E-mail: carl.peterson@rixtele.com**

Stöd Biblicums nya teologiutbildning

- en teologisk utbildning som är fast grundad i den heliga Skrift och den lutherska bekännelsen
- vid en skola där Bibeln fortfarande betraktas som Guds ofelbara ord och högsta auktoritet för lära och liv

Herren förmanar sin kyrka genom aposteln Paulus: ”*Det som du har hört av mig inför många vittnen skall du anförtro åt pålitliga människor, som i sin tur skall bli utrustade att undervisa andra*” (2 Tim 2:2).

För att förbereda pastorer som trofast förkunnar och undervisar i Guds ords sanningar, har Stiftelsen Biblicum beslutat starta en pastorsutbildning på heltid i samarbete med Lutherska Bekännelsekyrkan från och med hösten 2002. Syftet med utbildningen är att utrusta Guds kyrka med pastorer som ”rätt delar sanningens ord” (2 Tim 2:15) och förkunnar hela Guds rådslut i lag och evangelium.

Undervisningen kommer att bedrivas vid Biblicums institution i Ljungby och hållas av professorer och lärare från bekännelse-trogna skolor inom LBKs systerkyrkor förutom av några av LBKs egna pastorer.

Var med och ge ditt stöd till denna stora uppgift!

Sänd din gåva till Stiftelsen Biblicum, postgiro 15 23 35-6

Vädjan om hjälp

■ Vi vädjar till alla som förstär värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stötta Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701

Postgiro Sverige 15 23 35-6

Bankgiro Norge 7877 08.15400

Leona Finland 800054-1094992

■ Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förliggande bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *bibelsk tro och historiska fakta om Bibeln*.

■ Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkargatan 8B, 341 36 Ljunga. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Ahar Svensson, Klaggatan 10, 340 14 Lagan

Tel 0372/30857. E-mail: ahar.svensson@swipnet.se

Tidningsansvariga expeditioner:

Carl Peterson, N. Stationsg. 29, 287 72 Traryd

Tel 0433/62580. E-mail: carl.peterson@tidninge.com

Kontakt i Norge:

Egil Ehnarlsen, Soløve 20, 4330 Ålgård

Tel 51617540. E-mail: egil.ehnarlsen@luthersk-kirke.no

Biblicum på internet: www.biblicum.org